

5-6

**ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ**

† ΠΑΝΤΕΛΕΜΩΝ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ι. ΛΟΥΒΑΡΙΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΚΚΕΤΑΣ
ΦΩΤΗΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥΣ
ΜΙΧΑΛΗΣ ΤΟΜΠΡΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΩΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΕΤΡΟΣ Ν. ΛΙΝΑΡΔΟΣ
ΒΑΣΟΣ ΜΑΘΙΟΠΟΥΛΟΣ
Κ Α Ι Α Λ Λ Ο Ι

ΧΡΟΝΟΣ Δ', 1946

Ξεκίνημα

Ξεκίνημα

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΧΡΟΝΟΣ 40^{ος} (1942-46) ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 5-6 (26-27)
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1946

ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΙΖΩΝΟΣ 14 - ΤΗΛΕΦ. 84000

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Β. ΜΑΘΙΟΠΟΥΛΟΣ Τ. ΚΟΚΚΩΝΗΣ Σ. ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ : **ΠΕΤΡΟΣ Ν. ΛΙΝΑΡΔΟΣ**

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ

ΧΑΛΚΙΔΟΣ : **ΕΛΛΗ ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗ**
ΠΑΤΡΩΝ : **ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΧΙΖΑΣ**
ΑΜΑΛΙΑΔΟΣ : **ΜΙΧΑΛΗΣ ΘΕΦΙΟΛΟΣ**
ΛΕΜΕΣΟΥ ΚΥΠΡΟΥ : **ΘΕΟΧΑΡΗΣ ΣΧΙΖΑΣ**

ΒΟΡΕΙΟΥ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ :
ΚΙΜΩΝ Α. ΒΑΜΒΑΚΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΓΙΑ ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ Δραχ. 12.000

ΓΙΑ ΕΞΗ ΜΗΝΕΣ Δραχ. 6.000

Έπιστολές και έμβάσματα
Περιοδικόν "ΞΕΚΙΝΗΜΑ",
Μαϊζώνας 14 - ΑΘΗΝΑΙ

Ξεκίνημα

ΧΡΟΝΟΣ 40^{ος} Δ' · ΦΥΛΛΟ 5 - 6 · (26 - 27) ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1946

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ είναι πνευματικόν φαινόμενον, τὸ ὁποῖον ἀπαντῶμεν εἰς πάντα ἀνώτερον πολιτισμόν. Ἄλλ' ὅπως ἡ θρησκεία ἔχει καὶ αὐτὴ περιόδους κρίσεων. Κατὰ

τὴν διάρκειαν αὐτῶν περιφρονεῖται, θεωρεῖται περιττὴ ἢ πιστεύεται ὡς βλαβερὰ. Μίαν τοιούτων κρίσεων διήλθεν ἡ φιλοσοφία κατὰ τὸ δευτέρον ἡμῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Τοὺς μεγάλους χρόνους τοῦ Καντίου, τοῦ Φίχτε, τοῦ Ἐγέλου διεδέχθη ἐποχὴ ταπεινώσεως τῆς φιλοσοφίας, ἡ ὁποία ἐκρημνίσθη ἀπὸ τὸν θρόνον τῆς καὶ ἔπαυσε νὰ εἶναι ἡ βασιλισσα τῶν ἐπιστημῶν. Αἱ καθ' ἕκαστον ἐπιστῆμαι τὴν ἠγνόησαν, ἀμφιβάλλουσαι περὶ τῆς χρησιμότητός τῆς. Καὶ αὐτὴ ἡ ἴδια ἐζήτησε νὰ σωθῆ διὰ προσαρμογῆς πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς, ἐκολόβωσε τὸν ἑαυτὸν τῆς, ἀπληρώθη τὴν φύσιν τῆς καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς καὶ περιώρισε τὸ ἔργον τῆς εἰς γνωσιολογίαν ἢ καὶ ἀπλῶς εἰς ἐπιστημονικὴν ἔρευναν τῆς φιλοσοφικῆς διανοήσεως. Αἰτία τῆς περιφρονήσεως αὐτῆς καὶ τῆς ἀπαρνήσεως τῆς οὐσιαστικῆς ἀποστολῆς τῆς ἦτο κατὰ πρῶτον λό-

γον αὐτὴ ἡ ἴδια. Αὐτὴ πρώτη ἔδειξε περιφρόνησιν πρὸς τὰς διαφόρους ἐπιστήμας, παρέβλεψε τὰ πορίσματα τῶν καὶ ἐπεχείρησε νὰ στηριχθῆ μόνον εἰς τὰς ἰδίας τῆς δυνάμεις. Ἀπεξενώθη ἀπὸ τὰς ἐπιστημονικὰς μεθόδους καὶ ἤγειρε τὴν ἀξίωσιν κηδεμονίας τῶν ἐπιστημῶν, εἰς τὰς ὁποίας προδιέγραφε τὰ πορίσματα τῶν. Τοῦτο ἦτο ἀβάσιμος καὶ ἀλαζονικὴ ἀπαίτησις, ἡ ὁποία δὲν ἦτο ἀνεκτὴ. Καὶ δὴ τοσοῦτο μᾶλλον καθ' ὅσον αἱ καθ' ἕκαστον ἐπιστῆμαι αὐτοτελῶς ἐργαζόμεναι καὶ διὰ τῶν ἰδίων τῶν μέσων ἤρχιζαν νὰ ἐμφανίζουσι ἐπιτυχίας, αἱ ὁποῖαι ἐνέβαλαν εἰς κατάπληξιν καὶ τῶν ὁλοίων αἱ ἐφαρμογαὶ ἦσαν λίαν εὐαρέστως αἰσθηταὶ εἰς τὸν πρακτικὸν βίον. Τὸ κύριον, τὸ ὁποῖον ἀπέκτησαν αἱ ἐπιμέρους ἐπιστῆμαι συνεπεία τῶν προόδων τῶν τούτων καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν αὐτοπεποίθησις ἀποτελοῦν τὴν δευτέραν αἰτίαν τῆς ἐκπτώσεως τῆς φιλοσοφίας εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ τὴν κοινὴν καθόλου συνείδησιν. Καὶ ἐξακολουθεῖ μὲν νὰ ζῆ, ἀλλά, ἐκτὸς ὀλίγων ἐξαιρέσεων, δὲν τοῦ μᾶ ἐν ἐμφανισθῆ πλέον ὁποῖα ἦτο εἰς τὸ παρελθόν καὶ καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας, ὡς ζήτησις δηλαδὴ τῆς ἀρχῆς

καί τῆς οὐσίας τῶν ὄντων, τοῦ σκοποῦ καί τοῦ νοήματος τοῦ κόσμου καί τοῦ βίου, ὡς ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦ πόθεν καί ποῦ. Εἰς τοῦτο συνέβαλε βεβαίως καί ἡ Κριτική τοῦ καθαρῶ λόγου τοῦ Καντίου, ὅστις ἀρνήσεται ἐπιστημονικῶν χαρακτήρα εἰς τὴν μεταφυσικὴν, τ. ἔ. εἰς τὴν καθ' αὐτὸ φιλοσοφίαν. Ἐν ὀνόματι αὐτοῦ περιορίζεται αὕτη εἰς γνωσιολογίαν, εἰς ἔρευναν τῶν προϋποθέσεων τῆς γνώσεως, ὡς καί εἰς τὸν ἔλεγχον τῶν ἀρχῶν καί τῶν μεθόδων τῶν καθ' ἕκαστον ἐπιστημῶν, ἢ εἰς ἀξιολογίαν, εἰς ἔρευναν τῆς φύσεως καί τοῦ κύρους τῶν ἀξιῶν, αἱ ὁποῖαι συγκροτοῦν τὸν πνευματικὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου. Τοιοῦτοτρόπως τὸ καθ' αὐτὸ ἔργον τῆς φιλοσοφίας, ἢ ἐρμηνεία τῆς πραγματικότητος ὡς ὅλου ἀφέθη εἰς τὴν δημῶδη φιλοσοφίαν. Αὕτη στηριζομένη μονομερῶς ἐπὶ τῶν πορισμάτων τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, τὰ ὁποῖα ἤρμηνευε κατὰ βούλησιν, καί ξένη πρὸς τὴν φιλοσοφικὴν παράδοσιν συνεκρότησε καί διέδωκεν ὑπὸ διαφόρους μορφάς μίαν φυσιοκρατικὴν, μὲ ἄλλας λέξεις μηχανοκρατικὴν, ὕλιστικὴν καί ἀθεϊστικὴν κοσμοθεωρίαν. Ἡ κοσμοθεωρία αὕτη εὔρε τερραστίαν ἀπήχησιν εἰς τοὺς πολλούς, καί δι' ἄλλους λόγους καί ἐπειδὴ παρουσιάζετο ὡς ἀπόρροια τῶν πορισμάτων τῆς θετικῆς, ὡς τὴν ὀνόμαζαν, ἐπιστήμης.

Ἐν τούτοις κατὰ τὴν καμπὴν τοῦ αἰῶνος τὰ πράγματα μεταβάλλονται. Μετὰ τῆς ἀναβιώσεως τοῦ θρησκευτικοῦ διαφέροντος εἰς τὴν ψυχὴν τῶν πνευματικῶν κύκλων ἀνίσταται εἰς νέαν ζωὴν καί ἡ φιλοσοφία, τ. ἔ. ἢ προσπάθεια μεταφυσικῆς ἐρμηνείας τῆς πραγματικότητος. Εἰς τὸ ἔργον τοῦ Καντίου ἀνακαλύπτεται ἡ μεταφυσικὴ πλευρά, ὁ Φίχτε, ὁ Σέλλινγκ, ὁ Ἐγελος ἀναζητοῦν διὰ τῆς ἀνανεώσεως τῆς μεταφυσικῆς τῶν εἰς τὰ νεοιδεαλιστικὰ συστήματα, αἱ ἐπιστήμαι διαγιγνώσκουν ὅτι στηρίζονται ἐπὶ μεταφυσικῶν προϋποθέσεων, ἢ ἐν ὀνόματι τῆς ἐπιστή-

μης τῆς φύσεως κηρυσσομένη κοσμοθεωρία καταδεικνύεται ὡς μεταφυσικὸν καί αὐτὴ κατασκευάσμα. Εἰς τὴν τροπὴν ταύτην συντελοῦν καί αὐταὶ αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι, αἱ ὁποῖαι ἔλαβον σὺν τῷ χρόνῳ συνειδησιν τῶν προϋποθέσεων τῶν καί τῶν ὀρίων τῶν. Τοιοῦτοτρόπως παρατηροῦμεν καί ἐδῶ τὸ φαινόμενον ἐκεῖνο τῆς ἀνακυκλώσεως, τὸ ὁποῖον ἐμφανίζεται καί εἰς ἄλλα φαινόμενα τοῦ πνευματικοῦ βίου, τὴν ἀδιάκοπον ἀπαλλαγὴν πλημμυρίδος καί ἀμπώτιδος. Διότι καί ἡ φιλοσοφία εἶναι στοιχεῖον τοῦ ψυχικοῦ καί πνευματικοῦ βίου, συνυφασμένον μὲ τὴν σύνολον ψυχικὴν ὕφον καί κατ' ἀκολουθίαν λειτουργία ἀναγκαία διὰ τὴν ὀλοκληρωτικὴν ζωὴν τῆς ψυχῆς καί τοῦ πνεύματος. Πᾶς μὴ φυτοζῶων ἄνθρωπος αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην μιᾶς ἀπαντήσεως εἰς τὸ μεγάλο ἐρώτημα περὶ τῆς οὐσίας τοῦ παντός, περὶ τῆς θέσεώς τοῦ μέσα εἰς τὸ ἀπέραντον σύμπαν, περὶ τοῦ νοήματος τῆς ὑπάρξεώς του. Πᾶς εἰς αὐτοσυνειδησίαν ὑψωθείς ἄνθρωπος ζητεῖ ἀπάντησιν εἰς τὸ πρόβλημα τοῦ θανάτου, τοῦ κακοῦ ἐν τῷ κόσμῳ, τῆς καταγωγῆς, τοῦ κύρους καί τῆς τύχης τῶν ἀξιῶν, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὸ οὐσιώδες περιεχόμενον τοῦ βίου του. Πᾶς μορφωμένος ἄνθρωπος τείνει πέρα τῶν ὀρίων, τὰ ὁποῖα προδιαγράφει εἰς αὐτὸν ἡ ἀτομικότης του, ἢ ἐπιστημονικὴ γνώσις, ὁ ἡμιτελής χαρακτήρ πάσης ἀνθρωπίνης προσπάθειας καί παντός ἀνθρωπίνου βίου. Πᾶς εὐγενέστερος τὴν φύσιν ἄνθρωπος διανύει περιόδους ἐσωτερικῆς διασπάσεως καί συγκρούσεως καί κατέχεται ἀπὸ νοσταλγίας, αἱ ὁποῖαι—ἀπήχησις τοῦ Αἰώνιου εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του—ζητοῦν ἰκανοποίησιν. Πᾶς τοιοῦτος ἄνθρωπος κλείει μέσα του ἕνα ἀνέκφραστον στεναγμόν, ἀπόρροισιν τῆς στενότητος, τῶν ἀντιφάσεων, τῆς ἀτελείας τῆς πραγματικότητος. Ὅλοι αἰσθανόμεθα τὴν ἀνάγκην ἑνὸς μετασχηματισμοῦ τῆς πραγματικότητος αὐτῆς, τοῦ φωτισμοῦ τῆς

ἀπὸ τοῦ Ἀπόλυτου καί Αἰώνιου. Ὅλοι ἔχομεν τὴν ἀνάγκην ἑνὸς λυτρωμοῦ. Ἡ φιλοσοφία εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς τρόπους τοῦ λυτρωμοῦ αὐτοῦ. Εἶναι βέβαια καί πολλὰ ἄλλα ἢ φιλοσοφία. Ἀλλὰ ἡ ἀνάγκη πρὸς λυτρωμὸν εἶναι τὸ βαθύτερον ἀπὸ ὅλα τὰ ἐλατήρια, ποῦ κινοῦν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν φιλοσοφίαν. Ὡς πρὸς τὸ σημεῖον αὐτὸ συγγενεῖ πρὸς τὴν Θρησκείαν καί τὴν τέχνην, μετὰ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ ὅ,τι ὀνομάζομεν ἄνωτερον πνευματικὸν βίον.

* *

Ἄν ἐπισκοπήσωμεν τὴν ἱστορίαν τῆς εὐρίσκομεν ὅτι τὸ ἔργον τῆς φιλοσοφίας εἶναι τριτόν. Διότι εἶναι μεταφυσικὴ, δηλαδὴ ζητήσις τῆς πρώτης ἀρχῆς τοῦ ὄντος, τῆς οὐσίας τοῦ κόσμου, τοῦ σταθεροῦ καί ἀναλλοιώτου, ὅπερ ὑπόκειται βάσει τῶν φαινομένων τοῦ κόσμου καί τῆς ζωῆς. Πρὸς τούτοις εἶναι ἔρευνα τῆς γνώσεως, τῆς φύσεώς τῆς, τῶν προϋποθέσεων τοῦ κύρους καί τῶν ὀρίων τῆς. Τέλος καθορισμὸς τῆς σχέσεως τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν κόσμον καί τὴν κοινωνίαν, ἠθικός προσανατολισμὸς, καί γενικώτερον ἔρευνα τῆς φύσεως καί τοῦ κύρους τῶν ἀνθρωπίνων ἀξιῶν. Τὰ τρία αὐτὰ στοιχεῖα εἶναι ἀλληλένδετα. Δὲν ἀπαντῶνται ὁμοῦς ἐξίσου πανταχοῦ. Ἐξαίρεσιν ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον, ἢ μεταφυσικὴ. Ἡ φιλοσοφία ἐμφανίζεται πάντοτε καί πανταχοῦ κατὰ πρῶτον λόγον ὡς μεταφυσικὴ θεωρία, ὡς ἐρμηνεία τῆς πραγματικότητος. Τὸ δεύτερον εἶναι κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον προϋπόθεσις τῆς μεταφυσικῆς ζητήσεως, ὅπως τὸ τρίτον μάλλον ἐπακόλουθον τῆς μεταφυσικῆς εὐρέσεως. Ἐντεῦθεν γίνεται φανερόν ὅτι τὸ κύριον ἔργον τῆς φιλοσοφίας συνίσταται εἰς τὴν συγκρότησιν θεωρίας περὶ κόσμου, εἰς τὴν ἀποτέλεσιν κοσμοθεωρίας. Εἰς τὴν ἐνέργειαν ταύτην διακρίνομεν τρία στάδια. Τὸ πρῶτον εἶναι ἢ ἐντύπωσις, τὴν ὁποῖαν ἐγγενᾶ εἰς τὴν ψυχὴν ἢ εἰκὸν τοῦ κόσμου, τὸ κοσμοειδῶ-

λον. Τὸ δεύτερον ἢ διάθεσις, εἰς τὴν ὁποῖαν μετατίθεται ἐνταῦθα ἢ ἀνθρωπίνη ψυχὴ. Τὸ τρίτον τέλος ἢ ἐρμηνεία τοῦ κόσμου τούτου καί ἢ ἰδανικὴ συμπλήρωσις αὐτοῦ. Κατὰ τὴν συγκρότησιν δηλαδὴ κοσμοθεωρίας συμβαίνει ὅ,τι καί κατὰ τὴν συγκρότησιν λυρικοῦ ποιήματος. Ἀφορισμὸν πρὸς αὐτὸ παρέχει ὀρισμένον γεγονός. Τοῦτο ἀπηχεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ποιητοῦ ὡς βίωμα, γεννᾶ ἀντίστοιχα συναισθήματα, διαθέσεις, ψυχικὰ καταστάσεις. Αὐταὶ δὲ πάλιν κινοῦν εἰς σκέψεις, εἰς πράξιν καί ἐνέργειαν. Ἐννοεῖται ὅτι αὐτὰ ἰσχύουν γενικῶς περὶ τῆς κοσμοθεωρίας, τὸσον τῆς φιλοσοφικῆς ὅσον καί τῆς θρησκευτικῆς καί τῆς καλλιτεχνικῆς. Ἀλλ' ἢ φιλοσοφικὴ κοσμοθεωρία διακρίνεται τῶν λοιπῶν κατὰ τοῦτο, ὅτι ἢ πρὸς συγκρότησιν αὐτῆς ἐνέργεια εἶναι πλήρως συνηδητή, ὅτι στηρίζεται ἐπὶ συστηματικῆς ἐρεύνης, ὅτι πρῶτιστον ὄργανον αὐτῆς εἶναι ὁ νοῦς, ἢ λογικὴ νόσις. Σκοπὸς αὐτῆς εἶναι, ὡς ὑπεδηλώθη ἤδη, καθολικὴ καί ἐνιαία θεωρία περὶ τοῦ κόσμου, στηριζομένη ἐπὶ τῆς γνώσεως τῶν καθ' ἕκαστον, τὰ ὁποῖα συναρμολογεῖ εἰς ἀρμονικὸν ὄλον, συμπληρώνει καί ἐρμηνεύει. Ἡ σύγκρισις τῶν μεταφυσικῶν συστημάτων πρὸς ἄλληλα δεικνύει ὅτι τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι τὸ μὲν ὀντολογικόν, τὸ δὲ κοσμολογικόν. Τὸ πρῶτον ἀναφέρεται εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ ὑπάρχοντος. Τοῦτο δὲν εἶναι κάτι τὸ ὁμοιόμορφον καί ἐνιαῖον. Διὰ τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας εἶναι σώματα, πληροῦντα τὸν χρόνον καί κινούμενα ἐν χρόνῳ. Αἱ προσπάθειαι αὐτῆς τείνουν ἐκ τὴν ἀναγωγὴν τῶν φυσικῶν φαινομένων εἰς νόμους, εἰς κανονικὰς σχέσεις. Τουναντίον αἱ ἐπιστήμαι τοῦ πνεύματος παρουσιάζουν εἰς ἡμᾶς τὸ πραγματικὸν ὑπόμορφον ἐντελῶς διάφορον. Τοῦτο εἶναι ἐνταῦθα παραστάσεις, ἰδέαι συναισθήματα, βουλήσεις, ἀξίαι, ἰδανικοὶ σκοποί. Μὲ ἄλλας λέξεις φαινόμενα, τὰ ὁποῖα οὔτε νὰ ἴδωμεν οὔτε νὰ μετρήσωμεν δυνάμεθα οὔτε

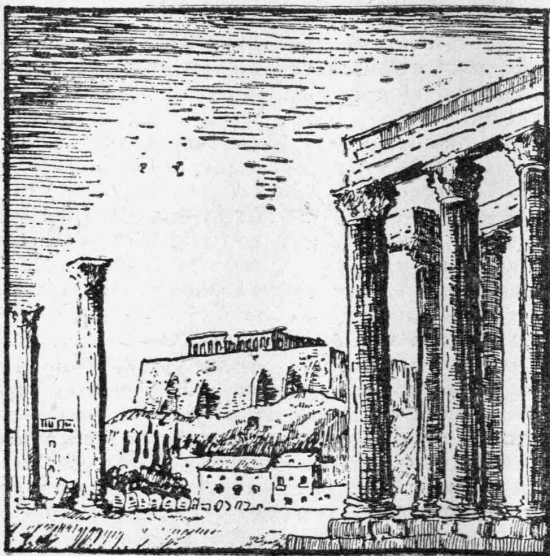
νά φαντασθώμεν αὐτὰ ὡς τελούμενα ἐν χώρῳ. Ποία ἡ σχέση τῶν δύο τούτων μορφῶν τοῦ πραγματικοῦ πρὸς ἀλλήλας; Συνίσταται τοῦτο ἐκ δύο διαφόρων ἀλλήλων οὐσιῶν, ἐξ ὕλης καὶ πνεύματος;

Ἡ ἀνάγεται ἢ μία εἰς τὴν ἄλλην οὕτως, ὥστε ἡ πραγματικότης νά εἶναι ἐν τέλει μόνον ὕλη ἢ μόνον πνεῦμα; Ἡ τέλος ἀμφότεραι αὐταὶ αἱ μορφαὶ τοῦ πραγματικοῦ εἶναι ἀπλαῖ ἐκδηλώσεις ἢ ἰδιώματα ἀγνωρίστου τινὸς οὐσίας, ἐντὸς τῆς ὁποίας συμπίπτουν πρὸς ἀλλήλας; Αὐτὰ εἶνε τὰ προβλήματα τοῦ ὄντο-λογικοῦ μέρους τῆς φιλοσοφίας. Ἡ ἀπάντησις εἰς αὐτὰ δημιουργεῖ διαφόρους κατευθύνσεις ἐν αὐτῇ. Τοιαῦτα εἶναι ἡ διαρχία καὶ ὁ ἐνισμός, ὅστις διακρίνεται εἰς πνευματοκρατίαν καὶ εἰς ὕλισμόν, καὶ ὁ μονισμός. Τὸ κοσμολογικὸν ἐξ ἄλλου μέρος ἀσχολεῖται περὶ τὸ ζήτημα τῆς μορφῆς τοῦ κόσμου. Δὲν ἐρωτᾷ περὶ τῆς

οὐσίας, ἀλλὰ ἐκζητεῖ τὴν μορφήν τῆς πραγματικότητος ὡς ὄλου. Πῶς συνάπτονται τὰ ὄντα εἰς ἐνιαῖον καὶ ὀργανικὸν ὄλον καὶ πῶς συνέχονται πρὸς ἀλλήλα; Εἶναι ἄτομα συμπλεκόμενα τυχαίως πρὸς ἀλλήλα καὶ δυνάμει τῶν φυσικῶν τῶν ἀπλῶν ἰδιοτήτων; Συνέχονται διὰ θείας δυνάμεως ἐκτὸς καὶ πέρα αὐτῶν ὑπαρχούσης καὶ δρώσης; Ἡ συνενόησις, συγκρατοῦσα καὶ ρυθμιζούσα αὐτὰ δύο μισίς αὕτη ἐνοικεῖ ἐντὸς αὐτῶν καὶ δρᾷ ἐκ τῶν ἑνδον; Ἐναλόγως τῆς ἀπαντήσεως, τὴν ὁποῖαν δίδει εἰς τὰ ἐρωτήματα ταῦτα ἡ φιλοσοφία διακρίνεται εἰς φυσιοκρατίαν, θεϊσμόν καὶ πανθεϊσμόν. Πρὸς τὰς ἀνωτέρω κατευθύνσεις τελεῖ εἰς ὀργανικὴν συνάρτησιν ἢ γνωσιολογία. Ἐμπειριοκρατικὴ λ. χ. ἢ αἰσθησι-αρχικὴ γνωσιολογία ὁδηγεῖ εἰς φυσιο-κρατικὴν κοσμοθεωρίαν καὶ ἀντι-στρόφως.

ΝΙΚΟΛΑΪ ΛΟΥΒΑΡΙΣ

(Συνεχίζεται)

Σ Ε Τ Ρ Α Γ Ο Υ Δ Ω ...

Σ Ε Τ Ρ Α Γ Ο Υ Δ Ω—ὄχι στῆς ζωῆς τὸ ἀνέβασμα ποῦ λαχταροῦσα σὲ κορφῆς νά φτάσω, μὰ στῆς ζωῆς τὸ κατηφόρισμα πρὶν μιὰ γιὰ πάντα ξαποστάσω.

Σὲ τραγουδῶ—ὄχι σὰν κλωνὶ ἀπ' ἀγιόκλημα, ποῦ θάθελα νά τὸ πλεκα στεφάνι, μὰ σὰν τὴ λεμονιά τὴν πάνανθη, ποῦ μ' εὐωδιάζει—καὶ μοῦ φτάνει.

Σὲ τραγουδῶ—ὄχι σὰ λαλούσα πέρδικα ποῦ σὲ κλουβὶ κλεισμένη τὴ μερώνω, μὰ σὰν τὸ χρυσαῖτό ποῦ ἐλεύτερο στὰ σύννεφα τὸν καμαρώνω.

Σὲ τραγουδῶ—ὄχι σὰ λυχνάρι ἀχνόφωτο, ποῦ θ' ἀναβα νά φέγγη μέσ' στοῦ σπίτι, μὰ σὰν οὐράνιο φῶς στα βράδια μου σταλμένο ἀπ' τὸν Ἀποσπερίτη.

Σὲ τραγουδῶ—ὄχι τὴν ὥρα ποῦ ἐρχομαὶ μὲ τὴν ἐλπίδα κάτι ν' ἀποχτήσω, μὰ τοῦ φαγιοῦ τὴν ὥρα, δίνοντας ὅ,τι ἔχω—δίχως νά ζητήσω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ
ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

* *

Η ΕΡΕΥΝΑ ΜΑΣ

Μ Ε Ε Ρ Ω Τ Α Τ Ε πῶς ἀντιμετωπίζω τὸ πρόβλημα τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Θερησκείας στὸ ἔργο μου καὶ στὴ ζωὴ μου.

Δὲν νομίζω πῶς αὐτὸ εἶναι πρόβλημα ποῦ νά μπορεῖ κανεὶς νά τὸ ἀντιμετωπίσῃ. Οἱ ἐργαζόμενοι στὸ ἔργο τους ποῦ εἶναι ἀναπόσπαστο μὲ τὴ ζωὴ τους, δὲν ἀντιμετωπίζουν ἀλλ' αἰσθάνονται τὸν Θεὸν καὶ τὴν Θερησκείαν ὡς δυνάμεις ποῦ τοὺς καθοδηγεῖ εἰς τὸ ἀγαθόν. Ἀκριβῶς δὲ δεῖτε τὸ ἀγαθὸν εἰς ἄλλων μὲν τὴν συνειδήσιν δὲν εἶναι ἐπαρκῶς ριζωμένον, εἰς ἄλλων δὲ δὲν ἔχει σαφῆς πλαίσιον καὶ περιεχόμενον, ὁ Θεὸς καὶ ἡ Θερησκεία ἀποκτοῦν μεγαλειτέραν σημασίαν ὡς δυνάμεις ποῦ προσδιορίζει τὸ ἀγαθὸν καὶ κατευθύνει ἀσφαλῶς εἰς τοῦτο τὰς πράξεις τῶν πιστευόντων. Καὶ εἶναι ὄντως αἰσθημα ποῦ δημιουργεῖ εὐτυχίαν εἰς τὴν ζωὴν τὸ νά αἰσθάνεται τις τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὀδηγούμενον ἀπὸ μιαν ἀνωτέραν δυνάμειν ποῦ ζῆ μέσα του, εἰς τὸ ὀρθόν, τὸ ἠθικόν καὶ τὸ δίκαιον.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΚΚΕΤΑΣ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

A

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ (*)

ΑΡΑΓΕΣ ΘΑΝΟΙΩΣΕ ποτέ του καμμιή τύφη αναλογιζόμενος τό δηλητήριο πού πόσοφερε στή νεολαία άπ' τό 1890 κ' έδω, κάτω άπό τό προσωπείο τής λογοτεχνικής άτυμόσφαιρας και ντυμένο μέ τή μορφή δήθεν τής Τέχνης;

Σ' έποχή, πού τή ήθη μας βρίσκονταν σέ κάποιο άνεκτό επίπεδο πολιτισμού, ό κ. Ξενοπούλος βάλθηκε νά τή έκφυλλίση μιά ώρ' άρχίτερα. Έβρισκε προπάντων τις νέες—Ιδιαίτερη άδυναμία άλήθεια στά κορίτσια!—τού καιρού του όπισθωδρομικές, και άγωνίστηκε—τί συγκινητική ίθεολογική (ι) προσπάθεια—νά τους άνοιξη... τά μάτια!

Φτάνει σέ τέτοιο σημείο άδιαντροπισίας και ό ποκρισίας ή τάση του αδη, ώστε νά κοροιδεύη ό ίδιος τή «ΔΙΑΠΛΑΣΗ» και τό «Έργοτης, πού έ κ ό π τ ε τ ο ν ά τ ό έκθειάζη στίς Έπιστολές του σ' ατήν και νά λήη πώς ή Έλλάδα» πρώτη φορά γνώρισεν ένα γνήσιο πνευματικό περιοδικό «διά παιδιά, έφήβους και νεάνιδας».

Στό θέατρό του, τόμος 2ος «Χερουβείμ» σελίς 56 αναφέρει πώς δυό κοπέλλες, ή Θάλεια και Πασιζώη (Χερουβείμ) και ή φίλη της Μαλαζ Γαζή 18 χρονών κ' όι δυό, είχαν έπινοήσει τόπο για νά διαβάσουν. Πάλι ντε κόκι! Έβαζαν για έξώφυλλο τήν «Ανθοβλα» τής Διαπλάσεως, κ' όι μαμάδες αναπαύονταν πώς τ' άγγελοκάμωτα πλάσματά τους ήταν άγνά σαν τήν ήρωίδα πού διάβαζαν! κ' έτσι ό μεταφραστής ό ίδιος τών πραγματικά διδακτικών βιβλίων πού έξέδιδε σέ χωριστούς τόμους ή «Διάπλσεις» κ. Ξενοπούλος άπό σκηνής—γιατί τό «Χερουβείμ» παίχτηκε άπό τό Θάσο Κυβέλης Άδριανού στό δμώνυμο θέατρο στίς 27 Ίουλίου 1911—διασκωμάδει τά ήθικά αδιά βιβλία πού μαθαίνουν τούς άνωματωμένους τους... «πώς τά παιδιά τά φέρνουν τά λελέκια ή τά κάνουν στόν κήπο ή κολοκυθιές». 1

Πίστευε—όπως έγραφε και στόν πλαγιότιτλο του «Κατήφορου»—πώς μέ τόν τρόπο τούτο θά δημιουργήσε μιάν έξέλιξη και μιά πρόοδο (ι) στή χώρα μας, τόση ίσως όση έδωσαν υπερπληθωρικά όι Νεοζολάδες μέ τή φυσιογραφική σχολή τους στή Γαλλία και τήν άδηγήσαν στό πίο

άθλιο και συχαμένο κατόντημα πού γνώρισε μεγάλο Έθνος ποτέ. Και ή έξέλιξη ήρθε, μ' άκολούθησε τήν αντίθετη πορεία τής Δαρβινικής θεωρίας: άντί ό πίθκου νά καταλήξη στόν άνθρωπο, ό τελευταίος άγγίζει τά όρια του γοργά άκολουθώντας πιστά τούς όμοιους του κ. Ξενοπούλου πού του μιλούσαν για Θρησκεία—μύθο του 20ού αιώνα και για πλήρη σεξουαλική έλευθερία. 1

Και σίγουρα θά φανταζόταν ό συγγραφέας τής «Τερέζας Δάκοντα» πώς στο τέλος θάρχόταν κ' ή άναγνώριση άπό τήν ευγνώμονουσα πολιτισμένη άπό τά... μοντέρνα διδύματα του—πού ό κ. Λαύρας στήν «Εστία» τής 12 Σεπτεμβρίου 1946 στό άρθρο του: «Αηδία» τά θεωρεί δοξασίες του... 5000 π. χ. (!!)—κοινωνία, ή όποία θά του έστηνε μνημείο «έπιφανών άνδρών» τούλάχιστο στόν... Όλυμπο, μιά και ή προτομή του Παλαμά θά γίνη στήν Πάρνηθα...

Άλλ' άντ' αούτό τί έγινε; Τό ματωμένο Δεκέμβριο πολλοί και πολλές άναγνώστριες τών έργων του «κακή τή μοίρα» νόν Ακαδημαϊκού (οι διάφορες άναμαλλισμένες έποντίσεις πού μ' ύψωμένους τούς γρόνθους ζητούσαν κατάλυση τής παρθενίας, οι συντρόφισσες, οι κορίτσιας κ' όλα τά ύπόλοιπα «κορίτσια μέ έγύγηση (!)» τίνοσαν τό Ιστορικό πιά σπιτί τής «Διαπλάσεως» στόν άέρα, κατέστρεψαν τούς τόμους πού άνάθρεψαν τρεις γενής Έλλήνων και άφησαν γυμνό και...δδυρόμενο τόν κ. Ξενοπούλο (κάτοικο κ' αούτό του τελευταίου πατώματος του πανάρχαιου Διαπλασώσπιτου τής όδου Έδριππου 42), πού τούς είχε άνοιξει τά μάτια μέ τό έργο του;

Και μετά τή Δεκεμβριανή συμφορά, διεργήγγυσ τά μιάτια του και έκανε τό σταυρό του—κανονικά ίσως για πρώτη φορά στή ζωή του, κ' όχι όπως συνέπιζε νά βάζη τούς ήρωές του νά παίζουν μαντολίνο (όρα κ' Άναδυομένη)—άπορώντας για τό σημείο τής βαρβαρότητας και του έκτραγηλισμού στό όποιο έφτασαν τά κορίτσια του 1944 και του 1946. Ένώ αούτος—άκουσον—! μέ δήθεν άγνές προθέσεις, τούς άπεκάλυπτε τά... μυστικά τής ζωής μέ τήν έλπίδα νά τής δημιά μέρα νά διαμορφωθούν σέ πλά-

σματα έξαυλωμένα—πήγα νά γράψω έξωγκωμένα... διαβάζοντας κυρίως εκείνα, άπό τά έργα του πού άλλο τίποτα δέν έκαναν άπό τό νά κατακουρελιάζουν και νά έκμηδενίζουν τήν ύπόσταση τής γυναίκας, πού είναι άπλασμένη για ένα νύφερα ταν προορισμό και όχι για νά γίνεταί μέσο ίκανο ποιήσεως κτηνωδών όρέξεων και έπιθυμιών.

Ένας άδελφικός μου φίλος και συνάδελφος, μέ πληροφόρησε τελευταία πώς ό κ. Ξενοπούλος—τόρα στά 80 του χρόνια, δημοσιεύει σέ συνέχειες μυθιστόρημα στο... «Ραντεβού» μπροστά στο όποιο ό «Πυρετός» του κ. Καραγάτση (*) άχρηά! Όστόσο δέν πιστεύα.

Και για τούτο δέν άνασκάλεψα μέσα σ' αούτό τό βόθρο πού άπειλεί νά πνίξη μέ τις άναθυμιάσεις του τούς δυστυχισμένους άναγνώστες και άναγνώστριές του, καθώς και σέ πολλά άλλα μέρη άπ' τά όποια θ' άνέβαιναν στήν έπιφάνεια τής δημοσιότητας άρκετά... άπλυτα πού κάθε άλλο παρά τιμοούν τόν ύποψήφιο του Νόμπελ 1946(!) κ. Ξενοπούλο.

Όστόσο έπιφυλάσσομαι...

Μά μήπως έκανε και τίποτα σ' όλη του τή ζωή πού νά του δίνη μιά «θέση» στά νεοελληνικά γράμματα; Τό «όνομα» πού άπέκτησε άνάξια, καθώς και τόσοι άλλοι σύγχρονοι Έλληνες—για τούς όποιους ίσχύει ένα ορόφαλλο του μακαρίτου Δ. Καμπούρογλου κατά τό όποιο—σ' ένα κήπο μιά χαρά, κ' άπό λούουδα σαρμαμένο, έπέταξαν μιά φορά έναν τενεκέ σπασμένο. Μαραθήκαν ή μουσικές, έξεράθηκαν κ' οι κρίνοι, μά ό παληός ό τενεκές πάντα τενεκέ θά μείνη—έν οίς περιλαμβάνεται και ό πρότανης τής άρλοούμπιας κ. Άγγ. Σικελιανός—άπεκτίθη ύστερα άπό τιτάνειους άγώνες πού διεξήγαγεν ό ίδιος για τόν έαυτό του, μέ τά λιβανίσματα πού έκανε στούς έκάστοτε κυβερνώντας και μέ τήν άπειρίστη πληθώρα τών έργων του. Θά μιστρεσε κακόπιστοι άν δέν άναγνωρίζαμε τήν πολυγραφώδη του. Μά τά «Απαντά» του—πού θα ξεκουραστικό πού φέρνει τόν άνθρωπο τής άναγήτσεως στίς σφαίρες του ύπερασθητο—όπως νομίζουμε πώς είναι ό σκοπός τής Τέχνης.

Βέβαια άν άκούσομε τόν κ. Π. Παλαι-

ολόγο (!) και άπλό γέμισμα χαρτιών άν είχε κάνει ό κ. Ξενοπούλος, όφειλαμε νά του βγάδουμε τό καπέλλο (!)

Άλλά άτυχώς μέ σέκτο μουντζούρωμα δημοσιογραφικού χαρτιού—τόσο πολύτιμου στήν πεζή—όχι μόνο δέν έκπληρώνεται ούτε κατά διάνοια ό άληθινός προορισμός τής Πνευματικής δημοουργίας πού άναφέραμε, άλλ' αντίθετα φθίνει, ξεπέφτει, φτάνει στο σύγχρονο άπροσατάδιστο κατόντημα και γεννά... Δεκεμβρίους στήν πραγματοποίηση τών όποιών ό κ. Ξενοπούλος φαντάζεται πώς δέν έπαίξεν έναν άπό τούς πίο κύριους και σημαίνοντες ρόλους μέ τήν άρνητικώτατη συμβολή του στή διαμόρφωση τής νεώτερης Έλληνικής πνευματικής ζωής;

Σάν άνθρωπος ό κ. Γρηγόριος Ξενοπούλος έχει όμολογούμενος όρισμένες χάρες—για τήν ιδιαιτική του ζωή δέ λέω τίποτα, άλλα οι ψίθυροι πού κυκλοφορούν είναι χαρακτηριστικοί, κ' ίσως νά μάσομε κάποτε τά δικά του, όπως είχε ό ίδιος τήν... καλωσύνη νά μας έσοεπάση ρεαλιστικώτατα τά του Παλαμά όταν πέθανε στή διάλεξη, πού έκανε στο θέατρο «Κυβέλης» κ' ή όποία μετά δημοσιεύτηκε και στο περιοδικό τής «Τέχνης» για τήν Τέχνη, τή Νέα Έστία—πού τόν διακρίνουν. Είως εδνεγικός, όποχρωετικός, γλυκομίλητος, συμπαιθτικός—παρ' όλη τήν έμπάθεια πού έπίσης είναι χαρακτηριστική στούς τρόπους του κ' ίδίως όσον άφορά τούς κριτικούς του—και σοφ προενεύη τήν ψεύτικην έντύπωση ένός καλοκάγαθο τύπου. Μά άν τόν ζήσης στά έργα του μέσα...

Υπάρχει ένα μικρό βιβλιάρκι—τόσο δά!—πού τήν ύπαρξη του άσφαλώς θά θέλη όλοκληρωτικά ν' άγνοή ό δημιουργός του. Είναι ή άφήσσα έποχήν «Κωμώδια του Άριστέλου». Και μόνο τό λιλιπούτειο αούτό έργο του νά διαβάση κανείς άρκει για νά σχηματίση τήν έντύπωση άμέσως «τι έστί κ. Ξενοπούλος»...

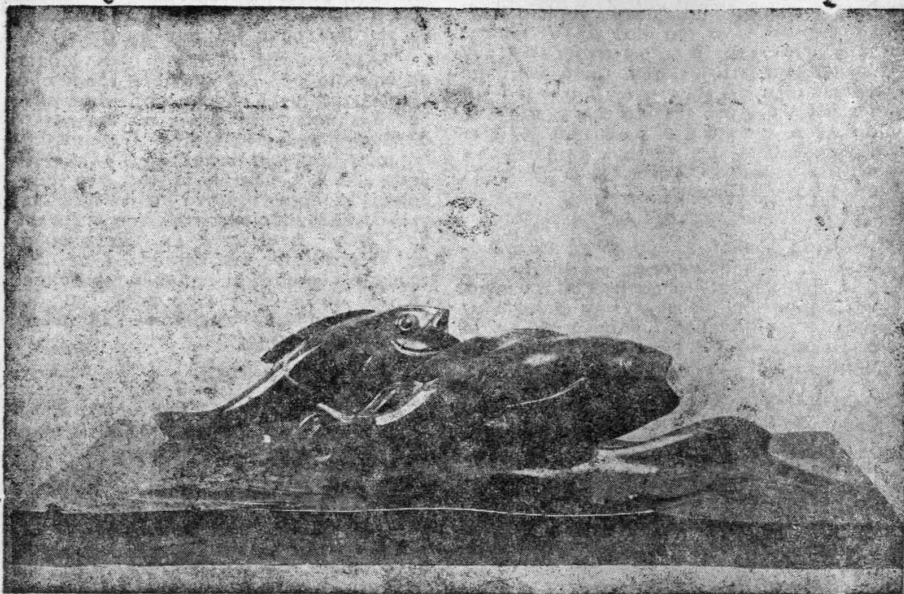
Η Ιστορία, σχετικά μέ τό πώς θά κατόρθωνε ό αούτοαποκλήρωσαν τόν Φάδωνα—μέ τό προαναφερμένο «Χερουβείμ»—κ. Ξενοπούλος νά πάρη τό Άριστέιο—των Γραμμάτων και τών Τεχνών, φαίδρουν ύπερβολικά τούς Άθηναίους τής περασμένης γενιάς. Έπειδή πέρασαν πέντε όλόκληρα χρόνια άπό τήν έποχή τής συστάσεως του Σωματείου άπό τό Δροσίνη (1915) κ' ό Ξενοπούλος. ήγνοήτο (οί τυχεροί ήταν: Πολέμης, Δροσίνης, Γρυάρης και Μωρατίδης), τό 1921 ύ-

* Συνέχεια άπό τό προηγούμενο και τέλος 1 Κύτταξε αούτό σελ. 61.

(1) Κύτταξε: «Καθημερινή» 6ης Σεπτεμβρίου 1944 ΣΠΥΡΟΥ ΜΕΛΑ, τό Σημειωματάριο μου: «ΥΣΤΕΡΙΣΜΟΣ».

(*) Μά τή σειρά του κ' αούτος θά περάση «τό ξεκαθάρισμα τής νεοελληνικής λογοτεχνίας».

(1) Κύτταξε : «Ελεύθερον Βήμα» 12 Αύγουστου 1943 «Μετά τριανταπέντε χρόνια».

MIX. ΤΟΜΠΡΟΥ

ΣΥΝΘΕΣΗ ΑΠΟ ΨΑΡΙΑ

στερα από τη φοβερή άδικία που του γίνονταν με τό να δοθή τό 'Αριστέιο στο γέρο—θρησκόληπτο, τό ζωντανό πτώμα 'Αλέξανδρο Μωραϊτίδη που μέρα—νύχτα θυμιάτιζε τούς 'Αγίους του και συνέθετε ύμνους πρὸς τιμήν των (1) ἀποφάσισε νά κάνη... ἀποχή γραψίματος γιατί φύσαγε και δὲν κρύωνε διτι παραμελήθηκε. Και για νά κρῶση διαδήλωσε παντού πὼς ἡ φανερὴ ἐχθρότητα που τοῦδειγναν και μάλιστα ὁ Δροσίνης που τὸν ἀποκαλεῖ 'Αρλεκίνο με θάσο—τὴν 'Ἐπιτροπή του 'Αριστέιου, δὲν μπορούσε νά τὸν ἀφίση ἀσυγκίνητο και διτι δὲν θά ξαναπαρουσιαζόταν πιά ποτέ στη λογοτεχνία! Κλειστήκε λοιπὸν στο σκοτεινό του σπίτι, κα... ἄρχισε νά γράφη ἀδιάκοπα! ('Ἐτσι τοῦλάχιστον λέγαν οἱ κακές γλώσσες τῆς ἐποχῆς, κῆταξε σχετικὰ και στο ἀναμνηστικό τεῦχος που βγήκε για τὰ πενήντάχρονά του στο ὁποῖο πολλά του καταμαρτυροῦνται ἀπὸ φίλους του).

Σήμερα πραγματικά μένει κανείς κατὰπληκτος για τό μεγάλο ἥρωϊ-

(1) Κῆταξε «Κωμῳδία του 'Αριστέιου σελ. 28.

σμο και τῆ φλεγματικότητα τῶν 'Αθηναίων που ἀνθεξαν στο μεγάλο χτύπημα. Ἦταν οἱ τραγικές μέρες τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς... κι' ἀπάνω στά θλιβερά γεγονότα ἦρθε και ἡ ἀπροσδόκητη εἰδηση τῆς ἀποχῆς του κ. Ξενόπουλου για νά ἐπαυζήση τὴν τραγωδία!

Τὴν ἐντύπωση που προζένησε στὴν κοινὴ γνώμη ἡ στάση του, παρουσιάζουν τὰ ἀμίμητα σκίτσα που δημοσεύσαν τὰ περιοδικὰ καθὼς και τὰ πνευματώδη σχόλια τῶν ἐφημερίδων τῆς ἐποχῆς, κι' εἰδικώτερα τῆς «Καθημερινῆς» που τῆς ἦρθε λουκοῦμι ἡ ἀποχή, και τὴν ἔκανε θέμα ἐξαισιοῦ του καθημερινοῦ διαλόγου τῆς. Κι' ὅσο για τό Νομὰ αὐτὸς ἦταν που ξεσπάθωσε!

Μεταξὺ τῶν ἔργων ἐκείνων που γράφτηκαν στὴν τραγελαφικὴ περίοδο τῆς ἀποχῆς, ἦταν και ἡ κωμῳδία του 'Αριστέιου, μέσ' στὴν ὁποία βλέπει κανεὶς τις κρίσεις του συγγραφέα τῆς για τὸν κ. . . Γρηγ. Ξενόπουλο! Και τι δὲ συναντάει κανεὶς αὐτοῦ μέσα...

Πρῶτα κάνει ἐπίθεση προσωπικὴ του Δροσίνη που ἐνῶ δὲν ἀρνείται τὴ μὲ γάλη ἀξία του (σελ. 17 Κωμῳδίας), παραθέτει ἕνα ποίημα ἐνός παιδιοῦ 15

χρονῶ και ρωτᾶει τι διαφέρει ἀπὸ τὰ βραβευθέντα με τό 'Αριστέιο «Φωτερά Σκοτάδια του κ. Δροσίνη. Και λέει πὼς δῆλωσε στοὺς φίλους του διτι ὅσο ζῆ αὐτός (ὁ Δροσίνης) «Ξενόπουλος» δὲν παίρνει 'Αριστέιον, διότι δὲν ἔχει χαρακτήρα» (σελ. 25) Ἐπειτα με κοσμητικὰ ἐπίθετα λούζει τὴ λυρική συλλογὴ «Σπασμένα Μάρμαρα» του Πολέμη που βραβεύθηκαν τό 1917. Και γράφει πὼς μιὰ «Νανότα» τ ο υ ἡ μιὰ «Γάτα του Παπα» τ ο υ κάνει ὅλα τὰ Σπασμένα Μάρμαρα και βαρύνει ὅσο... δέκα ἀγαπητοὶ μας Πολέμηδες μαζί (σελ. 21). Θέλετε μήπως μερικὰ ἀνοσπάσματα ἀπὸ τὴ «Νανότα» που τρώει δέκα Πολέμηδες; Νά:

— «Πατέρα! ἔ, πατέρα!.. Ἡ Νανότα θά μᾶς γκαστροῦθῆ!.. τ' ἀκούς;—'Ἡ «μεγάλη συμφορά» λοιπὸν για τὸν Τζῶρτζη ἦταν μήπως ἡ ἀδελφὴ του πήγαινε κρυφὰ με κανένα κι' ἔκανε κανένα ψοφμισάν τὴν ἀταχτη γίδα.— Κι' ἡ Νανότα δὲν ἦταν δύσκολη. Και τὰ χέρια που ξάμωσαν καμμιά φορὰ νά τῆς γαϊδέψουν τό παχοῦλο μάγουλο, ἢ νά τῆς ἀγγίξουν τό σφιχτό στηθάκι... ἡ Νανότα τὰ δεχόνταν γελοῦμένη, γαργαλισμένη μόνο με τὴν ἀδύναμη, τὴν ψεύτικη ἐκείνη ἀντίσταση που βάζουν ψυχρότητα τὰ κοριτσάκια, για νά ξανάβουν περισσότερο τὸν «πόθο».

Και συνέχεια, ἀφοῦ αὐτὸ—λιβανίζεται κυτῶντας ἐμπαθέστατα τούς Μαλακάση και Γρυπάρη, — που τούς θεωρεῖ μετριούς—κάνει σύγκριση αὐτῶν και τοῦ... ἑαυτοῦ του και τῆ συνέχεια βέβαια τὴν καταλαβαίνετε (σελίδες 23, 24, 25). Τέλος ἀπορεῖ και ἐξίσταται που ξετροῦπως τὸν Ὀπέρηρο Σκιαθίτη Μωραϊτίδη, ὁ Δροσίνης και τὸν βραβεύσει. Και διερωτᾶται ποιός Θεός «θά συγχωρήση τὸν κ. Δροσίνη, ὁ ὁποῖος διέπραξε μίαν τοιαύτην τυμβωρυχίαν — νά βραβευτῆ ἄ ν θ' ἡ μὲ ν ὁ θρησκόληπτος—εἰς βάρος τῶν ζῶντων, τῶν ἐργαζομένων και τῶν ἀξίων; (σελ. 29).

* *

Μὲ λίγα λόγια νά τί ἔκαιε για νά πάρη τό 'Αριστέιο ὁ κ. Ξενόπουλος. Και χρειάστηκε πράγματι νά φύγη ὁ Δροσίνης ἀπὸ πρόεδρος τῆς 'Ἐπιτροπῆς, που οἱ 'Αρχές του δὲν τοῦ ἐπέτρεπαν νά δώση ἄριστέιο στοῦν Ξενόπουλο—ὅπως ἄλλωστε τό εἶπε—για νά τὸ πάρη ἐπὶ τέλους. Κι' ὄχι κατόπιν ἐκλογῆς. 'Αλλ' ἀπλῶς ἀπ' τὴν 'Ἐπαναστατικὴ κυβέρνηση του 1922 ὀνομάστηκε 'Αριστέας αὐτός με κάμποσους ἄλλους. Κι' ἀν προστεθοῦν οἱ πρῶτασκηιακές ἐνέργειες, οἱ θάρυβοι που γίνονταν στὶς ἐφημερίδες ἀπὸ φίλους που ἔβαζεν ὁ ἴδιος νά τὸν ἐκαινοῦν και νά τὸν ἐξυψώνουν και οἱ ὄμινοι που συνέθετα για τό Δροσίνη με

προοπτικὴ νά τὸν «λαδώση» για ν' ἀνακηρυχθῆ 'Αριστέος ἐπὶ τέλους, ὁ ἀναγνωστης θάχη μπροστὰ του ζωντανὴ τὴν εἰκόνα τῶν ἐνδόξων ... ἐκαπαθωμάτων και τῆς τελικῆς Νίκης που καταγάγεν ὁ Ζα' κυνιδὸς λογοτέχνης μας.

Κι' δταν ἀνοιξεν ἡ 'Ακαδημία ἄρχισαν οἱ καινούγιες ἐτοιμασίες, ὄχι γιατί ὁ κ. Ξενόπουλος ἤθελε νά γίνῆ 'Ακαδημαϊκός — ἄπαγε τῆς βλασφημίας — ἀλλὰ γιατί θεωροῦσεν ἀνάρμοστο νά μὲνη ἡ 'Ακαδημία τῶν 'Αθηναίων... χωρὶς Ξενόπουλο! Τὸ τί ἔκανε για νά μὴ ὀλόκληροι τόμοι θά μαρτυροῦσαν. Μά κι' ἐδῶ ἦρθαν βολικά τὰ πράγματα. Τὸ 1930 ὑπουργός τῆς Παιδείας ἦταν ὁ εἰσηγητῆς τῆς περιφημῆς «ἐκπαιδευτικῆς μεταρρύθμισης» τούς καρπούς τῆς ὁποίας ἀπολαυβάνουμε πλούσια(;) τώρα. Ἡ κ. Κυβέλη εἶχε ἐπανειλημῶς ἐρμηνεύσει ρόλους του κ. Ξενόπουλου.

'Ἡ εὐκαιρία ἦταν μοναδική. Μίλησε στοῦν κ. Ὑπουργό, αὐτὸς στοὺς καθηγητῆς του Πανεπιστημίου και πείσθηκαν πολλοὶ για τὴν... ἀξία του ἐπιδόξου μέλους του 'Ανωτάτου Νοσοῦ του Πνεύματος. Και ἔτσι στὰ 1931 σὲ μιὰ συνεδρίαση που δὲν ἦταν παρόντες οὔτε οἱ μισοί, γιατί οἱ προσωπικότητες ὅπως ὁ ἀειμνηστος 'Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος, δὲν θέλησαν νά παρευρεθοῦν σὲ μιὰ τέτοια ἀπαραδέκτη ἐπέμβαση, χρίσθηεν 'Ακαδημαϊκός ὁ κ. Ξενόπουλος.

Κι' ἔτσι ὁ ἄνθρωπος που δὲ στάθηκε στοῦ ὕψος τῆς πνευματικῆς ἠγεσίας ποτέ, αὐτὸς που πάσχιε θεληματικὰ ἡ ἀθέλτητα—ἀδιὰφορο—ὀλόφυρα νά δώση στοῦν τόπο τὴν ὄστατη σπρωξιά για νά πῆση στὴν ἄβυσσο, ἔφτασε στοῦ ἀνώτατο ἀξίωμα. Ἐννοεῖται βέβαια πὼς δταν ἔγινε ἡ ἐκλογὴ του αὐτὸς δὲν τῆξαιε(;) δὲν τό...περίμενε, πὼς τοῦρθε ξαφνικό!

Σὲ μιὰ του 'Ἐπιστολῆ στὴ «Διάπλασι» —ἄχ αὐτὴ ἡ Διάπλασι! Ἐδυχωῖς που ὑπῆρχε για νά δειχνοῦμε τοῦλάχιστο ἐδῶ λίγη μετριοφροσύνη και ἀνωτερότητα ψυχικῆ—ἔγραφε πὼς κοιμόταν, κι' ἔμαθε τὴν καλὴν εἰδηση τῆς ἐκλογῆς του, μόνο σάν εὔπνησε!..

'Ὅσο για τὸν εὐεργέτη του που ἀβρόχοις ποσὸν τὸν εἰσήγαγε στὴν 'Ακαδημία καί που ὁ χωρὶς αὐτὸν οὐτε τὰ σκαλιὰ τῆς δὲ θάβλεπε π ο τ ε ἰ, τοῦ ἀφέλωος τεύχος ὀλόκληρο τῆς «Νέας Ἐστίας»—τότε ἦταν αὐτὸς Διευθυντῆς, τοῦ τεύχος τοῦ 'Ἰανουαρίου 1931. Ἐγραψεν ἕνα μακροσκελέςτατο ἄρθρο—λιβανωτὸ για τὸν τότε Ὑπουργό τῆς Παιδείας, τοῦ ὁποῖου ἔβαλε και μιὰν ὀλοσέλιδη φωτογραφία και τὸν παρουσίαζε ἀναδημιουργό, θεμελιωτῆ καινοτόμο κι' ὄηγό ποῦφταισε στὴ Νέα Ἑλλάδα ἔργο ἰσάδιο τοῦλάχιστο με τοῦ...Περικλῆ, τῆς 'Αρχαίας!

“Αν θελήσουμε να προχωρήσουμε βα-
θύτερα θα ίδουμε τόν κ. Ξενόπουλο να
έξυψώνη τὸ Δροσίνη μὲ τὰ «Κλειστά
Βλέφαρα» καὶ νὰ τὸν προβλέπη σὰν τὸν
μεγαλύτερο κατοπινοῦ ποιητῆ, κί ἀντί-
θετα νὰ θεωρῆ τοῦς «Βαμοῦς» τοῦ Πα-
λαμᾶ σὰν ἔνδειξη τῆς στασιμότητος κκι
τῆς ἀνεπάρκειας τοῦ ποιητῆ! Τέτοιες
ἀντιφάσεις στὰ ἔργα του καὶ στὰ ση-
μειώματά του κάθε ἄλλο παρά σπάνιες
εἶνε καὶ θάχα πολλές ἐνδιαφέρουσες καὶ
δασκεδαστικῆς ν’ ἀναφέρω, μὰ ὁ ἄωρος
δὲ μὲ ἐπιτρέπει νὰ ἐπεκταθῶ περισσό-
τερο.

Μὲ μιὰ γρήγορη ἀμερόληπτη κατὰ τὸ
δυνατὸν κί ἀντικειμενικὴ ματιὰ πὸ ρί-
ξαμε στὸ ἀπέραντο ἔργο του, εἶδαμε
ποῖς ὑπῆρξε καὶ εἶναι ὁ κ. Ξενόπουλος.
Κί ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ πὸ ἀνέφερα πὸ
δὲν ἀποτελοῦν παρά εἰκόνα ἀμυδρῆ τῆς
καθόλου Πολιτείας του, εἶχε πέρασὶ τὸ
θράσος νὰ ζητήσῃ—κατὰ τὸν ταπεινότερο
πάντα τρόπο—ἀπὸ τῆς στήλης τῶν ἐφη-
μερίδων πὸ τὸν διαφήμιζαν γιὰ... πρῶ-
τανι τοῦ κόσμου τῆς δημοσιογραφίας καὶ
τῶν γραμμάτων, βοήθεια ἀπὸ τὸν ἑλλη-
νικὸ λαό. Ὅριστὰ τὰ ἴδια του τὰ λόγια
ἀπὸ τὴν ἐπιστολή του: «Μιὰ ἐδεργετικῆ»
πὸ δημοσιεύτηκε στὴν «Καθημερινῆ» τῆς
16ης, 2145: «Ὅσοι λοιπὸν μ’ ἀγαποῦν,
κί ἐπιθυμοῦν νὰ μὲ βοηθήσουν, ἄς πά-
ρουν τὸ εἰσιτήριό τους ἀπὸ τὸ ταμεῖο
τοῦ «Ρῆξ» γιὰ τὴν Κυριακὴ καὶ θὰ τοὺς
εὐγνωμονῶ ὅσο καὶ τοὺς καλοὺς φίλους
πὸ εἶχαν τὴν πρωτοβουλία...» Ναί, ἀπὸ
τὸ λαὸ πὸ τὸν ταπεινώσε, τοῦ ἔδωσε
χολή γιὰ πνευματικὸ γάλα καὶ δημιούρ-
γησε ἀνάμεσὸ του μὲ τὰ ξεφρενιασμέ-
να διουσιακὰ του κηρύγματα ράκη κί
ἔξουθενωμένους σκιές...

Ὅταν πρὸ καιροῦ τὸν ἐπισκέφτηκε
μιὰ ομάδα φοιτητῶν καὶ τὸν ρώτησε
γιὰ τὴν γράφει τόσο ἀνήθικα υποβιβάζον-
τας ἔτσι τὸ ἠθικὸ τῶν νέων ἐπίπεδο, ἡ
ἀπάντησή του ἦταν: «Μήπως θέλετε νὰ
κάνω κήρυγμα ἱεραποστολικό;»

Τὶ μὲ ποροῦσε ἀλλήθεια νὰ
εἶναι σὴ μὲρα... Μὲ τὸ ταλέντο
του θὰ εἶχε δημιουργήσει καὶ μὲ τὴ θέ-
ση πὸ σήμερα ἀνάξια κατέχει στὰ
γράμματα θάχε σταθῆ ψηλά καὶ θάχε
διακριθῆ ἀνάμεσα σὲ πολλοὺς. Ἄντι νὰ
κινεῖται ἡ ἀτμόσφαιρα τῶν ἔργων του
στὸ σκοτεινὸ κί ὀλοκληρωτικὰ ταπεινὸ
ἐπίπεδο τῆς ἄρνησης κί μποροῦσε νάχε
κί αὐτὸς ἀνεβῆ καθὼς ὁ Δροσίνης σὲ
μιὰ λιόφωτη ραχοῦλα, καὶ νάχε θαμπα-
θῆ ἀπ’ τὸ ζωογόνον τῆς φῶς. Ἐτσι θὰ
μὲ ποροῦσε νὰ κηρύξῃ ἰδέες,
νὰ θεμελιώσῃ ἰδανικὰ νὰ
χαράξῃ ἐξελιγμένα! Τότε
ὁ Ξενόπουλος θὰ περνοῦσε μὲ τὸ ἔργο
του στὴν Ἄθινα σὶα καὶ θάμενε σὰν
μιὰ φωτεινὴ μορφή στὴ Νεοελληνικὴ λο-
γοτεχνία, μπροστὰ στὴν ὁποία θὰ στέ-

κονταν μὲ σεβασμὸ οἱ γενεὲς πὸ θὰ
ἔλθουν. Ἐνῶ τῶρα τὸ ἔργο του ὄχι μόνο
δὲ θὰ μελῆ ἀσβυστο κί ἀγέραςτο, μὰ
θὰ χαθῆ ὄλο σχεδὸν μαζὶ του. Κί ἀκό-
μα ἐμεῖς πρῶτοι σήμερα μ’ ὄλες μας
τῆς δυνάμεις θὰ κάναμε σταυροφορία νὰ
πάρῃ τὸ Νόμπελ—γιὰ τὸ ὁποῖο ὄπως εἶνε
γνωστὸ μὴ ξεχνῶντας παρ’ ὄλη τὴν ἡλι-
κία του τὸν παλῆδ ἑαυτὸ του τῶραι κυ-
ριολεκτικὰ σίδερα νὰ τὸ πάρῃ.

Μὰ ὁ Ξενόπουλος δὲ θέλησε νὰ γίνῃ
ΟΔΗΓΟΣ καὶ ΠΡΩΤΟΠΟΡΟΣ μιᾶς
Νεοελληνικῆς Ἀναγέννη-
σης Προτίμησε νὰ ὑπηρετήσῃ καὶ νὰ
ἐξυψώσῃ τὰ βασιλευμένα ἰδανικὰ, ἀντι νὰ
στερεώσῃ τ’ Ἀκατάλυτα κί Ἀιώνια, αὐ-
τὰ ἴσα—ἴσα πὸ γκρέμισε. . . Στὸν καιρὸ
του ἐοκολώτατο ἦταν νὰ εἶχε γίνει χτί-
στὴς μιᾶς καινούργιας Ζωῆς, δημι-
οῦργὸς μιᾶς τέχνης ἀξίας τοῦ προο-
ρισμοῦ τῆς...

Μὰ ὁ Ξενόπουλος ποτὲς του δὲν συγ-
κινήθηκε ἀπὸ κάτι τὸ Πνευματικὸ,
οὔτε ὅσο ὁ Renan! Δὲν ἔνοιωσε
τὸ γλυκὸ φῶς πὸ χύνει ἀ-
παλά τὴ Πίστη τοῦ Θεοῦ.
Ναζωραίου σ’ ἐκείνους πὸ
τὴν ἀκολουθοῦνε. Τὴν περι-
φρόνησε, τὴν εἰρωνεύτηκε, τὴ μίσησε
ὀλόκαυρη τὴ ζωὴ του. Κί ὄποταν ἔλαχε
νὰ τὴν ἀντιρῶσῃ στὸ δρόμο του μ’ ἀ-
νοιγμένη τὴν ἀγκαλιά τῆς κί ἔτοιμη νὰ
τὸν δεχθῆ ὄπως τὸν κάθε ὄσωτὸ τῆς
καὶ νὰ τοῦ προσφέρῃ τὴν ἀνάπαυση καὶ
τὴ γαλήνη, ἔκλεισε σφιχτὰ τὰ μάτια του
γιὰ νὰ μὴ λάμψῃ μὲσ’ στὸ σκοτάδι τους
ἡ ὀδράνια τῆς φλόγα, προτιμώντας τὸν
κόσμο του, τὸ συχαμερὸ καὶ διεστραμμέ-
νο... Γι’ αὐτὸ σήμερα ἔχει μείνει μόνος
Κανένας δὲν ἔχει θαμπωθῆ ἀπ’ τὸ ἔργο
του καὶ δὲν τὸν ἀκολουθεῖ γιὰ παῖτρε-
του. Ἐκτὸς βέβαια ἀπὸ μερικὰ δουλικὰ
κί ἀπὸ μερικὸς πελᾶτες τῶν γύρω τοῦ
Δημαρχείου βιβλιοπωλείων. Οἱ νέοι, πὸ
παλεῦσαν σήμερα γιὰ νὰ χτίσουν τὸ
μέλλον μὲ τὸ ἄρωμα πὸ αὐτοῦ θέλουν
νὰ τοῦ δώσουν, βλέπουν τὸν κ. Ξενόπου-
λο καὶ τοὺς ὄμοιους του σὰν ἀπομεινά-
ρια μιᾶς κακιάς ἐποχῆς πὸ ὄσβυνει
σιγά—σιγά γιὰ νὰ μὴ νξανα-
ζήση ποτέ...

Σήμερα σ’ ἀντίθεση μὲ τὸ Δροσίνη
πὸ εἶνε ἐὶ τυχιμένος ἀπόλυ-
τα, καὶ περιστοιχίζεται ἀπ’ ὀλόκληρο
ἐπιτελεῖο νέων κί ἀπὸ τὰ δυὸ φύλλα, πὸ
τὸν λατρεύουν, ὁ συγγραφέας τῆς «Να-
νότας» εἶνε ἀπογοητευμένος, σκυφτός,
σκοτισμένος μὲ μιὰ λέξη: δὲ στυχῆς
μὲ τὸ παράπονο πὸς οἱ νέοι τὸν ἀγνόη-
σαν. Καί, εἶνε ἀλήθεια! Τὸν ἀγνόησαν
τελειῶς οἱ νέοι, γιὰ τὴ δυστυχῶς ὁ Ξενό-
πουλος στᾶθηεν ἕνας μὲ γάλο κ
κλασσικὸς Ἀρνητής...

ΒΑΣΟΣ Π. ΜΑΘΙΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΤΑΠΕΙΝΩΣΗΣ

ΟΙ ΤΑΠΕΙΝΟΙ ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΙ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ (*)

ΟΛΑ ΑΥΤΑ εἶνε καλά, μακάριοι ὄσοι ζήσανε μὲ εἰρήνη σὲ κείνον τὸ
σκοτεινὸν καιρὸ. Γιατὶ τῶρα, σήμερα, εἶνε ἡ μεγάλη ὄργη κ’ ἡ κρίση.
Τῶρα βασιλεύει ἡ ὄλη κ’ ἡ Ἐρησκεία τῆς ὄλης, κί ἀπὸ τοῦτο προέρ-
χεται ἡ ταραχὴ κ’ ἡ ἀβάσταχτη ἀγωνία μας.

Τὶ θέλει ἡ ψυχὴ μας, ἐμᾶς; Ἐκεῖνοι οἱ σκλάβοι τοῦ τούρκου, βρήκανε
τὸ στενὸ μονοπάτι πὸ τοὺς ἔβγαλε σὲ κάποιον λιβάδι. Ἐμεῖς ὄμως, πὸ
εἶμαστε σοφοί, πὸ ἔχουμε μηχανές, πὸ πετοῦμε στὸν ἀγέρα, πὸ ἀκοῦμε
νὰ μᾶς μιλοῦν ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς γῆς, ἐμεῖς καὶ τὰ τέχουμε τὴν ἐπιστήμη
καὶ γνωρίζουμε καλά τὸ ὄρατο καὶ τὸ ἀσκημο καὶ τὰ μυστήρια τῆς ζωῆς,
πὸ καταχτήσαμε ὄλες τῆς εὐκόλλης καὶ τῆς ἀναπαύσεως, ἐμεῖς λοιπὸν γιὰ τὶ
νάχουμε ἀγωνία καὶ γιὰ τὶ τρέμουμε ὄλοένα, σὰ νάμαστε γυμνοὶ ὄπως οἱ
πρωτόπλαστοι καὶ σὰ νὰ περιμένουμε τὴ Δεύτερη Παρουσία;

Γιατὶ ἡ δικὴ μας ἐποχὴ εἶνε ἀμαρτωλῆ, δίχως ἐλπίδα, δίχως πίστη.
Μὲ ὄλα πὸ λέμε, δὲν πιστεύουμε στὸν ἄνθρωπο, ἐπειδὴ δὲν πιστεύουμε
στὸ Θεό. Καὶ σὲ στιγμὴ πὸ νομίσαμε πὸς φτάσαμε νὰ τὰ ἐλέγχουμε ὄλα,
τὰ πάντα ξεφεύγουνε μὲσ’ ἀπὸ τὰ χέρια μας.

Ποῖς ὄλα δὲδηγήσει αὐτὸ τὸ χαμένο κοπάδι τῆς ἀνθρωπότητος, πὸ
στέκεται σαστισμένο;

Ἰδιαίτερα ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες, φυλὴ ματαιόδοξη, παρ’ ὄλα τὰ καλά τῆς
χαρίσματα, εὐσεβέστατη ὄποτε πάσχει, ἀλλὰ ἀσεβέστατη ὄταν ξεπέσει,
σαρκαστικὴ καὶ εἰρωνικὴ ὄποτε χάσει τὴν ἀρχαία σεμνότητα, ἀποδιώ-
χνουμε μέρα μὲ τὴν ἡμέρα τὸ πνευματικώτερο πρᾶγμα πὸ ἀξιώθηκαμε,
τὴν ὄρθοδοξία. Ὅσοι δὲν φραγκέψαμε, (νομίζοντας μ’ αὐτὸ πὸς πέρνουμε
τὸ οἰκτρὸ οἰκόσημο τοῦ κοσμοπολίτη), εἶμαστε περιφρονημένα πλάσματα
ἀπὸ μέρος τῶν ἄλλων, πὸ τὴν παράδοση τὴν ἔχουνε γιὰ ντροπὴ καὶ πα-
σχιζοῦνε νὰ δικαιολογηθοῦνε μὲ θεωρίες, σὰν καὶ κείνον τὸν ἄρρωστον πὸ
πασχιζοῦνε νὰ γιατρευτεῖ μὲ ἔξορκια.

Μὲ ὄλα πὸ λέμε, μπροστὰ σὲ κείνους τοὺς παλῆδους, ἐμεῖς εἶμαστε
ἕνα μάζωμα ἀπὸ ἀντιπαθητικὸς ἀνθρώπους μὲ μεγάλη ἀλαζονία καὶ μὲ
ἀπροσδιόριστους πόθους οἱ ὄποιοι δὲν ἔχουνε κανένα σχῆμα, κανένα πε-
ρίγραμμα, κανένα χαρακτῆρα.

Ὅστόσο, ὄσοι λιγοστοὶ ἀνάμεσά μας στέκονται ἀκόμα στὰ ποδά-
ρια τους σὰν δείγματα μιᾶς φυλῆς ἀκατάλυτης καὶ φοβερῆς, θρέφονται
ἀπὸ τῆς ρίζης πὸννε χωμένες στὰ παλαιὰ θεμέλια καὶ στὰ ρημοκκλησία πὸ
εἶπαμε, στὸς τάφους τοῦ Γεωργίου Μάρκου, τοῦ Παναγιώτη τοῦ ἔξ Ἰωαν-
νίνων, τοῦ Στέργιου καὶ τοῦ Δημήτρη Ζούμη ἀπὸ χώρας Καλαρρῶτες, τοῦ
Ἄλεξανδρου Παπαδιαμάντη ἀπὸ τὴ Σκιάθου, αὐτὰ τὰ λησμονημένα μνημού-
ρια πὸ μέσα τους ἀναπαύονται «ὄστὰ τεταπεινωμένα».

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο.

Στὸ ἐπόμενο: Γεώργιος Μᾶρκος
ΦΩΤΗΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥΣ

Η ΤΑΝΕ ΕΝΑ μικρό χωριό σκαρφαλωμένο σε μία χαρωπή ραχούλα. Όλόγυρα άπλωνόντουσαν έλαιώνες, με τό πράσινο βαθύ τους χρώμα, κι' άμπέλια καλλιεργημένα μ' έπιμέλεια πού κάθε χρόνο κερνούσανε με τούς πλούσιους, άθανάτους, καρπούς τους τούς ανθρώπους πού βρισκόντουσαν σφιχτοδεμένοι μ' αύτή έδω τή γή.

Βαθειά, ξεχώριζες τή γαλάζια θάλασσα, με τούς ξαφνικούς θυμούς και τά χαρωπά παιχνιδίσματα. Οί βοσκοί, πού τά γίδια τους σκαρφαλώνανε στίς πετρωμένες πλαγιές, δεχόντουσαν στά γυμνά δασεία τους στήθια τήν άρμυρήτης άνάσσα. Πικάντικο χάδι. Κάθε βράδυ εκεί στήν άκρογαλιά γινότανε τό μεγάλο μυστήριΟ. Οί άφροστεφανώμενες κορφές τών κυμάτων πηγαινοερχόντουσαν άδιάκοπα πρός τή στεριά, λές κι' ήθελαν νάπιθώσουνε ένα φίλημα λατρείας ή κρυφού μίσους στά πόδια τής Κυβέλης. Λίγο πιό έξω άπ' τό χωριό βρισκότανε ένας πανάρχαιος ναός. Ήτανε ένα ρημάδι περήφανο πού ύψωνε θαρρατά τούς λευκούς του κίονες, μία ραχοκοκαλιά γιομάτη θάμπος, στόν ήλιο. Αύτός ό ήλιος, πού έλαμπε σάν άτίμητο πετράδι στό γαλάζιο στερέωμα τής έλληνικής γής, αύτοί οι άρχαίοι κίονες με τή θεϊκιά κομψότητα, αύτές οι λιοφυτεμένες πλαγιές, αύτή ή γαλάζια ύγρη άπεραντωσύνη, με τά χαρωπά παιχνιδίσματα και τούς άδάμαστους θυμούς, γεμάτη μυστηριώδικες αντίθέσεις, σχηματίζανε τό χαρωπό αίώνιο σύμπλεγμα τής έλληνικής ψυχής. Κι' ή έλληνική ψυχή άψευδίαστη, δίχως τουριστικό ρετούς, χωρίς ματαιοδοξία, βρισκότανε σ' αύτό έδω τόν τόπο πού τό ίδρω ποτισμένο χώμα του άποτελούσε τό κέρα τής 'Αμάλθειας γι' αύτούς τούς ταπεινούς ανθρώπους.

Άνάμεσα στούς ανθρώπους του χωριού ζούσε και μία μικρή φαμελιά πού ή στάχτη τής ειρήνης σκέπαζε τή φλόγα πούκαιε στα σωθικά τών ανθρώπων τής. Ήνας άσπρομάλλης άντρας, μία γριά γυναίκα κι' ένα

ΛΕΥΚΟΙ ΒΩΜΟΙ

Κλείσε μέσα στήν ψυχή σου τήν 'Ελλάδα

Και θά αισθανθής κάθε είδους μεγαλειό

Δ ΣΟΛΩΜΟΣ

γεροδεμένο παλληκάρι.

ΤΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ ΜΙΑΣ ΦΥΛΗΣ

Μά ό σίφουνας π' άναστατώνει τς ανθρώπινες ύπάρξεις, άναποδογυρίζοντας τς ανθρώπινες προσδοκίες, ήρθε. Ό π ό λ ε μ ο ς. Ζύγωνε μεσημέρι. Άπ' τούς άντρες λιγοστοί βρισκόντουσαν στό χωριό. Οί πολλοί δούλευαν στά χωράφια, στί' άμπέλια, στούς έλαιώνες. Τό μήνημα του Γολγοθά έφτασε με τή μορφή ένός χαρτιού με λίγα μαθρα γράμματα. Ήνα τηλεγράφημα γιά τόν κοινοτικό έρχοντα.

Μά μπορεί ένα χαρτί νά κάνη δυστυχιμένους τούς ανθρώπους; Μπορεί ένα κομμάτι χαρτί νά τούς ρίξη μεσ' τό καμίρι του πόνου; Μπορεί; ναι μπορεί. Γιατί πολλές φορές δέν είναι τιποτ' άλλο παρά ή έκφραση τής κακίας, τής πλεονεξίας τών ανθρώπων. Όπως μπορεί νά είναι τό κ ά λ ε σ μ α τής Μοίρας γιά τήν 'Αθανασία.

Π ό λ ε μ ο ς. Γενική έπιστράτευση Οί καρδιές όλων άφηνίασαν. Ήνοιωθαν τί έχαναν. Μά ήξεραν ποιό ήτανε τό χρέος τους. Χρέος τιμής. Ή δασκαλίτσα, στή γεμάτη με τό χαρωπό μικρόκοσμο αίθουσα, σταμάτησε νά έξηγη τς πεζές πράξεις τής άριθμητικής. Άκούμπησε τά χέρια τής πάνω στήν εύλίνη έδρα κι' δλο μεγάλωνε, μεγάλωνε, γέμιζε δλη τήν αίθουσα, πλημμύριζε τς μικρές ψυχές πού βρισκόντουσαν μπροστά τής. Με τό στόμα τής μιλούσε ή μ ά ν ν α—'Ε λ λ ά δ α. Είπε γιά τς αιματόβρεχτες δόξες τής φυλής,

κρύα, κοφτερή, κουδουνιστή. Ή κραυγή μιås μακρυνής έποχής. Οί δουλευτάδες όρθώθηκαν. Ό ένας σταμάτησε τ' όργωμα. Τό άλλοο χλιμίντρισε παραξενεμένο. Ό άλλος άφησε τήν τσάπα μισοχωμένη στή γή.

—'Ει! 'Ει! 'Ει! Πόλεμος. Άκούστηκε μιό φωνή σ' δλη τήν έξοχή.

—'Ει! 'Ει! 'Ει! Πόλεμος. Άπάντησαν κι' οι πράσινοι έλαιώνες, οι βαθιές κουφάλες, οι πετρωμένες πλαγιές.

Δίχως πολλά λόγια οι άντρες πήρανε τό δρόμο γιά τό χωριό. Τό δρόμο γιά τό χρέος. Τό δρόμο γιά τή δόξα. Ήτανε άπλά, άνεπιτήδευτα, χωρίς τυμπανοκρουσίες κι' έπιθειξεις, οι άνθρωποι του ήρεμου αύτου τόπου πήρανε τήν άπόφαση νά βάλουσινε γιά τό βωμό τής λευτεριάς.

Μία βαθιά μεταβολή έγινε στή ζωή τών ανθρώπων. Ή Φύση όμως έμενε άτάραχη. Λές και δέν ένοιωθε πώς τά χέρια πού τήν έκαναν γονιμη και χρήσιμη θάπαυαν νά πλανιόυνται πάνω στίς σάρκες τής. Κι' όμως θάπρεπε νά τό νοιώση θάπρεπε νά ριγίση, γιατί οι άνθρωποι αύτης τής γής τής είχανε δώσει ένα κομμάτι άπ' τήν άγνή τους ψυχή.

Ήφτανε ή κρίσιμη ώρα. Ή κρίσιμη στιγμή γιά τούς ανθρώπους, το ύς λα ο ύς, τήν 'Ε λ λ ά δ α! Ήφτανε ή ώρα πού τό άβικοχαμένο καράβι, τό άτσαλένιο σύμβολο μιås φυλής, θάβρισκε τή γαλήνη στα ύγρά βύθια τής γαλάζιας άπεραντωσύνης.

ΜΕΓΑΛΕΣ ΩΡΕΣ

Ό γιός τής φαμελιάς έφυγε γιά κάτι χιονοσκέπαστα βουνά στα Βορεινά τής 'Ελληνικής πατρίδας. Ήτανε κάτι άγρια, πολύ άγρια μέρη μά πού άποτελούσανε ένα κομμάτι 'Ελληνικής σάρκας. Ό νέος πριν φύγει έσφιξε καλά στα γερά του μπράτσα τά γέρικα σκαριά τών γονιών του. Τούς φίλησε και τούς είπε: Σά γυρίσω θέλω νάστε πλάι—πλάι. Κι' ό μικρός στρατιώτης έκανε άκέραιο τό χρέος του. Κατατσακίστηκε πολεμώντας στα κατσάβραχα τής Πίν-

για τά δαφνόκλαρα τά κερδισμένα σε πολέμους, σ' άγώνες πολιτισμού, σ' ευγενικές πράξεις. Μίλησε γιά τά φτώματα πού έδω και μήνες δεχότανε ή Πατρίδα άμίλητη, βουβή, σκοτεινιασμένη σκουπίζοντάς τα στα κρυφά και κρύβοντας τόν πόνο και τήν άγανάκτηση στα μύχια του είναι τής.

Ήτανε μιá μοναδική ώρα. Μία ύπέροχη στιγμή.

Ή ψυχή τών μικρών 'Ελλήνων μέστωνε.

Οί μαγαζάτορες άφησαν τς δουλειές τους και βγήκανε στή μικρή πλατεία του χωριού. Στή ρίζα του αϊωνόβιου γέρο—Πλάτσανου, ό παπάρ μ' άπλά, άδρά λόγια, μιλούσε. Ήξηγούσε τό σκοπό του μεγάλου Άγώνα. Ό ένωμοτάρχης έστελνε μ' ένα χωροφύλακα τό μήνημα στό φυλάκιο, πού έσπριζε πάνω στό διάσελο. Τό βουητό άπ' τά γυναικεία στόματα στίς βρύσες σταμάτησε. Άκούστηκαν ένα σωρο άντρίκια όνόματα. Ό Κώστας μου, ό Θύμιος. Κι' ό Άριστειδης μας. Ό Γιάννης.

Σε κάθε σπιτικό σε λίγο, τό λιγάτερο, μιá θέση θάμενε άδειανή. Οί καμπάνες άντήχησαν. Ό ήχος τους ήτανε άλλοιώτικος. Ή φωνή τους ούτε χαρμόσυνη ούτε λυπητερή. Ή φωνή τής Θ υ σ ί α ς.

Δυό—τρεις άντρες άφήσανε τήν πλατεία του χωριού και βγήκανε στα χωράφια. Ήνας άπ' αύτούς άρχισε νά χτυπάη τό παλιό σήμαντρο του μισογρέμιου μοναστηριού.

Ή φωνή του, πού είχε ν' άκουσθή έδω και τόσα χρόνια, άντήχησε

δου κάτω απ' τὸ σιδερένιο χέρι ἑνὸς ἀρχηγοῦ ποῦ ὕστερα ἀπὸ λίγο πῆγε ἀδικοχαμένος στὰ ὑγρά βρόχια τῆς Μεσογείου. Δαβάκις λεγότανε. Ξεπάγιασε μπροστὰ τοῦ σκοτεινὸ-χρωμοῦ ὄγκου τοῦ Τεπελενιοῦ. Στὴν ὀπισθοχώρηση, πῆρε τὸν πικρὸ δρόμο μὲ τὴν ἀπόφαση νὰ συνεχίσῃ τὸν ἀγῶνα σὸποιο δῆποτε μέροσ τῆς γῆς ἐνῶ ἡ καρδιά του βροντοφώνουσε «ἐμεῖς δὲ νικηθῆκαμε. Ὑπάρχει ὁ Θεὸς ποῦ δὲν ἄφησε ποτὲ τὴν Ἑλλάδα.»

Μοιράστηκε τὰ βόλια του μὲ τὰ μελαχρινὰ παιδιὰ τῆς Κρήτης καὶ στὰ στερνὰ μαζὶ μὲ τοὺς στρατιῶτες ἑνὸς ὑπερκόντιου τραγουδιαμένου νησιοῦ πέρασε στὴ γῆ τῶν Φαραῶ. Πολέμησε πάλι στὸ Ἑλ—Ἀλαμείν, κάτω απ' τὴ σκέπη τοῦ ἈΓ—Μηνᾶ, μέσα σὲ μιὰ φοιχτὴ ἐφιαλτικὴ, ἐχθρικὴ γιὰ τὸν ἄνθρωπο ἔρημο, φέρνοντας καὶ στ' ἀγριόχορτα ἀκόμα τῆς ἄμμου τὴν ἄσθησι φλόγα τῶν λευκῶν βωμῶν τῆς πατρίδας του. Βούλωσε τ' αὐτιὰ του σὲ ἀντεθνικὲς ἐνέργειες καὶ ὕστερό βουλες κομματικῆς διαμάχης κι' ἔτσι ἕνα φωτεινὸ πρῶτὸ βρέθηκε στὴν Ἰταλία. Ἐγραψε κι' αὐτὸς τὸ στίχο του στὸ ἀθάνατο ἔπος τοῦ Ρίμινι. Ἐνῶ, μαζὶ μὲ τοὺς συντρόφους του, ἦτανε ἔτοιμος γιὰ μιὰ καινούργια ἠρωϊκὴ ἐξόρμησι, ξαναγύρισε στὴν Ἑλλάδα ὄχι γιὰ νὰ ξαναρχίσῃ, σάν ἄνθρωπος ποῦ μὲ τὸ αἷμα του ἐξασφάλισε τὴ λευτεριά του, τὴν καινούργια ζωὴ του, μὰ γιὰ νὰ πολεμήσῃ καὶ νὰ ξαναστυλώσῃ τὸ αλωνόβιο κοντάρι τῆς ἐλληνικῆς σημαίας, ποῦ στὴ θέση τῆς βρισκότανε μιὰ ἄλλη. Ἡ θωριά αὐτῆς τῆς σημαίας, βουτηγμένης στὸ χῶμα τοῦ μίσους, τῆς σφαγῆς, ἑνὸς ἀχαλίνωτου ἀντεθνικοῦ πάθους, βρισκότανε σὲ μιὰ ἀποκρουστικὴ ἀντίθεση μὲ τὴ χαρωπὴ ἐλληνικὴ φύση.

.*

Ὁ νέος ἄνθρωπος ἔκανε ἀκέραιο τὸ χρέος του. Μὰ κι' ὁ γέρος ἔκανε τὸ δικό του. Παλιός. Μακεδονομά-

χος, πολεμιστῆς ποῦ πότισε μὲ τὸ αἷμα του τοὺς Μακεδονικοὺς λόφους, ποῦ ὤργωσε τίς σκονισμένες στρατὲς τῆς Μικρασίας, δὲ μποροῦσε νὰ πνίξῃ τὰ σκιρτήματα τῆς καρδιάς του Χάρις σ' αὐτὸν σὲ μιὰ ἀπόκρυφη σπηλιά, σωστὴ ἀετοφωλιά, ἔζησε μῆνες καὶ μῆνες μιὰ ὀμάδα συμμάχων στρατιωτῶν ὡς ποῦ ἕνα καράβι τοὺς χάρισε τὴ λευτεριά. Τὸ σπῆτι του ἦτανε τὸ καταφύγιο τῶν πολεμιστῶν ποῦ προσπαθοῦσαν νὰ φτάσουνε στὴ Μέση Ἀνατολή. Καὶ τὸ μικρὸ χωριό, ποῦ στοὺς ἀνθρώπους του εἶχε φυσηθεῖ τὴν ἀπόφαση γιὰ τὸν ἀγῶνα καὶ τὴ θυσία, ἦτανε ὁ πρῶτος σταθμὸς τῶν συμμαχικῶν πρακτῶρων ποῦ κρυφὰ περνοῦσανε στὴ σκλαβωμένη γῆ τῆς Ἑλλάδας.

Μὰ ὁ Ἐφιάλτης δὲ λείπει. Ὅπως δὲ λείπει κι' ὁ Λεωνίδα. Ὅπως δὲ λείπουν κι' οἱ Θερμοπύλες ποῦ στήνειε τριάντα αἰῶνες σὲ κάθε τῆς βῆμα ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ.

Ἐνα βράδυ, καθὼς ὁ οὐρανὸς ἦτανε μολυβένιος καὶ στὴν πλάση βασιλευε μιὰ ἀσκήκωτη βουβαμάρα, κάτι κοκορόφτεροι δῆμιοι τὸν οὐρανε σ' ἕνα ὑγρὸ μπουντροῦμι. Ἡ γριά γυναῖκα του πῆγε νὰ τοὺς ξεσκίση. Τὴ οὐρανε βάνασα κι' αὐτὴν στὸ Γολγοθᾶ. Τὰ χαράματα λίγα βόλια, ριγμένα ἀπὸ ἀνανδρα χέρια, ἀρκοῦσανε γιὰ νὰ σωριαστοῦνε στὴ ρίζα τοῦ γέρω—πλάτανου τῆς μικρῆς πλατείας δυὸ γερωντίστικα κορμιά. Τίποτα δὲν εἶχε ἀλλάξει ὀλόγυρα. Μονάχα δυὸ κορμιά σωριάστηκαν βαριά πάνω στὴ γῆ ποῦ τὴν εἶχανε ποτίσει μὲ τὸν ἰδρῶτα καὶ τὴ βαθεῖά τους πίστη καὶ τώρα τὴν ποτίζανε καὶ μὲ τὸ αἷμα τους...

Τὸ πρῶτὸ κάτι χωριανοί, ποῦ στὶς κόχες τῶν ματιῶν τοὺς σιγόπαιζαν δειλὰ μερικὰ δάκρυα, σηκώσανε τ' ἀσπρόμαλλα κορμιά καὶ τὰ θάψανε στὴν ἄκρη. Στὸν ἴδιο λάκκο. Τὰ κυπαρίσσια σκύψανε, κι' οἱ κορφές τους στάθηκαν εὐλαβικὰ πάνω απ' τὸ νιδσκαφο τάφο τῶν νέων μαρτύρων,

Η 7^Η ΤΕΧΝΗ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΤΗΛΕΣΙΝΕΜΑ

(Σύντομη εισαγωγικὴ ἐξιστόρησι)

ΓΙΑ ΤΟ ΠΟΛΥ ΠΛΗΘΟΣ ποῦ δὲν ἔξερει οὔτε μιὰ γραμμὴ απ' τὴν ἱστορίαν τῆς Κινηματογράφου καὶ δὲν βλέπει ὅτὸν κινηματογράφο παρὰ μόνον σκιὰς καὶ ὀθόνη κάτω ἀπὸ μιὰ ἀτμόσφαιρα ἀφηρημένης κι' ἀκαθόριστης γοητείας, τὸ πολὺπλοκο καὶ πολυσύνθετο ἐκπληκτικὸ αἶσθημα τοῦ κινηματογραφικοῦ φαινομένου, δίνει τὴν ἐντύπωσιν πὼς πρόκειται περὶ ἐφευρέσεως ποῦ χρειάστηκε πολὺ χρόνια ἐξέλιξι γιὰ νὰ φθάσῃ στὴ σημερινὴ τὴν τόσο τέλεια μορφή.

Καὶ ὅμως ὁ Κινηματογράφος εἶναι τόσο καινούργια, τόσο φρέσκια κατὰκτησις τῆς Πολιτιστικῆς Προόδου, ποῦ ἀκόμη μερικοὶ απ' τοὺς πρῶτους δημιουργοὺς του ζοῦν καὶ σύγχρονοι Ἐδρωπαῖοι πάμπολλοι, παρακολούθησαν «ἰδῆσαι ὄμασι» τὰ πρῶτα ἐκεῖνα παιδιαστικὰ παιχνίδια—πειράματα προβολῆς καὶ ἀκόμη τολμηροὶ θρασυδέλαιοι θεατῆς ἀπὸ κείνους ποῦ αἰφνιδιάστηκαν καὶ κυριολεκτικὰ πανικοβλήθησαν ὅταν τὸ 1896 στὸ Ἀγγλικὸ Πολυτεχνεῖο τῆς Regent Street ἀντίκρουσαν τὴν ἱστορικὴ ἐκείνη ἀτμομηχανὴ νὰ βγαίη απ' τὴν ὀθόνη καὶ νὰ χυμᾶ καταπάνω τοὺς!...

Ἐνα χρόνον πρὶν—28 Δεκεμβρίου 1895—εἶχε γίνει ἡ πρώτη ἐπίσημη ἐπίδειξι τῆς ἐφευρέσεως στὸ Παρίσι απ' τοὺς ἀδελφούς Auguste et Louis Lumieres καὶ αὐτὴ ἡ χρονολογία θεωρεῖται σάν βασικὴ ἀφετηρία τοῦ πανκόσμιου γιορτασμοῦ τῆς Πρώτης Κινηματογράφου ποῦ συνέπεσε τὸ 1945. Βέβαια τὰ

κινηματοθεατικὰ αὐτὰ γεγονότα ὄψηξαν σημαντικὰ, σάν πρῶτογονα ὅμως δὲν μποροῦν νὰ σημειώσουν παρὰ τὸ πρωταρχικὸ βῆμα στὴ μεγάλῃ προσπάθειαι. Ὅριστικὸς ἱστορικὸς σταθμὸς γιὰ τὴν περαιτέρω ἐξέλιξι ποῦ ραγδαία ἐπακολούθησε, εἶναι τὸ 1908 καὶ ἀποφασιστικὰ τὸ 1915.

Πλεῖστοι ὅσοι ἄλλοι πρῶτητερα εἶχαν ἀποδυθῆ καὶ ἐπιδοθῆ σύγχρονα καὶ παράλληλα σὲ διάφορες χώρες στὴν σχετικὴ ἔρευνα γιὰ τὴν ὀλοκλήρωσι τῆς ἐπιτυχίας.

Πρῶτος ὁ Φυσικὸς Δρ. Peter Mark Moget Roget ποῦ ἀπ' τὸ 1824 εἶχε μπῆ στὸ χορδ τοῦ σκοτεινοῦ θαλάμου ἔφευγε εὐτυχισμένο ὅμα μιὰς δῶλες διόλου τυχαίας πορατηρήσεως.

Ὁ Roget βρισκόταν στὴ Βενετία. Ἐνῶ ἔτσι μᾶλλον ἀφηρημένα ἀνεβο-χαμήλωνε τὰ βλέφαρα μπρὸς τὴν γρίλλαν τοῦ σκουρέτου ποῦ ἀνοῖνε πρὸς τὴν πλατεία, διάγινωσε τὸ φαινόμενον ὀφθαλμαπάτης κατὰ τὴν ὁποία οἱ ῥόδες δυὸ-τριῶν τροχοφόρων τοῦ φάνηκαν γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀκίνητες ἐνῶ τὰ ὄχηματα ὄλοκι ἀπομακρινόνταν ἀπὸ μπρὸς του.

Ἀεῖσεως σάν εἰδικὸς, διαπίστωσε τὸ ὀπτικὸ ἐκείνο φαινόμενον κατὰ τὸ ὁποῖο ἡ παράστασις ἑνὸς ἀντικειμένου διατηρεῖται γιὰ πολὺ λίγο χρονικὸ διάστημα ἴσως! στὸν ἀμφιβληστροειδῆ χιτῶνα τοῦ ματιοῦ, ἐνῶ τὸ πραγματικὸ ἀντικείμενον μπορεῖ νάχη πιά ἐξαφανισθῆ.

Πολύτιμος πραγματικὰ συσχετισμὸς

λαμπερὸ ὀρόσημον στὴν ἀνθρώπινη πορεία.

ΦΙΝΑΛΕ

Ὁ γιὸς ξαναγύρισε στὸ χωριό. Στάθηκε βουβός, ὀλομόναχος, μπροστὰ στὸ ἄδειο σπῆτι. Κι' ὅμως οἱ γλάστρες πρασίνιζαν σάν πρῶτα. Ἐνα μικρὸ γυναικεῖο χέρι τίς φρόντιζε. Σάν ἔσκυψε πάνω απ' τῶν γονίων του τὸν τάφο, ποῦ τὸν συντρόφευαν ἕνας σταυρὸς κι' ἕνα κανηλί, μὲ συντριμμένη τὴν καρδιά, μουρμούρισε: σὰ γυρίσω θέλω νᾶστε πλάι—

Ἀπὸ τίς «Ἀσπρογάλαζες Πτυχές»

πλάι.

Ἐνα δάκρυ ξέφυγε απ' τὸ ἠλιοκαμένο πρόσωπο τοῦ πολεμιστῆ. Ἐπεσε χάμα καὶ σχημάτισε ἕνα τόσο δά κοματάκι λάσπης. Ἀγνή καὶ ταπεινὴ σπονδή.

Πέρα απ' τοὺς τάφους, πίσω απ' τὰ μενεξεδένια βουνά, ἀχνοφαίνονταν μιὰ γαλάζια ἐλπιδοφόρα Αὐγή, προάγγελμα ἑνὸς καλύτερου κόσμου ποῦ ἔρχεται. . . .

— Τὸ παρὸν, τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον, ἡ αἰώνια τριλογία τῆς ζωῆς, γινόντουσαν ἕνα. . . .

ΠΕΤΡΟΣ Ν. ΛΙΝΑΡΔΟΣ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟΥΣ ΜΕΓΑΛΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ΜΑΣ

ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΥΣ

Ραδιοφωνική όμιλία του Σεβ. Μητροπολίτου των Ένοπλων Δυνάμεων κ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ επ' ευκαιρία της παρουσίας του αεροπλανοφόρου «Φραγκλίνος Ρούσβελτ» και της μοίρας του ενδόξου 'Αμερικανικού στόλου εις τα ελληνικά ύδατα. Χαιρετισμός προς τούς αξιωματικούς, υπαξιωματικούς και ναύτας του ενδόξου 'Αμερικανικού Στόλου, που τον φιλοξένησαν τα 'Ελληνικά νερά δοσμένοι ειδικά στο «Ξεκίνημα» από τον ίδιο.

ΣΑΝ ΤΗ ΧΑΡΑ, που φέρνουν τα χελιδόνια στην κουρασμένη από τη βαρucheιμωνιά χώρα, γιατί άφένουν την ελπίση ότι έρχεται ή άνοιξη, είνε κι' ή χαρά, που έφερην ό έχομός σας στην πολυβασανισμένη Πατρίδα μας. Ω τιμημένα της 'Αμερικης παιδιά, αξιωματικοί, υπαξιωματικοί και ναύτες. 'Επέρασε πολύ βαρύ χειμώνα ή δοξασμένη 'Ελλάδα. Καί ό μαρτυρικός λαός της άντίκρουσε ανέπιωτα μαρτύρια. Τέσσερα χρόνια σκληριά άβάστακτη. Γλυκό ψωμί δέν έθάγαμε στο διάστημα αυτό. Τά δάκρυα δέν έστέγνωσαν στα μάτια μας. Καί ό άναστεναγμός δέν έσταμάτησε να βγαίνει από τό πονεμένα στήθη μας. Οί γερμανοί βάρβαροι στην ψυχή μας έτυράνησαν τέσσερα δλόκληρα χρόνια, έστέρησαν τό ψωμί μας, έγελοΐσαν όταν μας έβλεπαν πεθαμένους στους δρόμους από τίς στερήσεις, μάς έρριξαν στις φυλακές, μάς έβασάνισαν άπάνθρωπα, μάς ώδήγησαν στα εκτελεστικά τους άποσπάσματα και μάς έστέρησαν ή ζωή. 'Ακόμα και όί 'Ιταλοί, που έδω και λίγον καιρό έτρεμαν έμπρός μας στην γραμμή της μάχης και τούς είχαμε συντριψει και τούς είχαμε έξευτελλοσει στα βουνά της Βορείου 'Ηπειρου μας, κι' εκείνοι σαν έβεβαιώθησαν ότι οί γερμανοί μάς είχαν καλά δεμένους, έρριχθηκαν επάνω μας και δεμένους μάς έτυράνησαν. 'Ετσι όμως είνε πάντα οί δειλοί λαοί. Μπροστά στον Ισχυρό τρέμουν και έξευτελλίζονται και γελοιοποιούνται, και μπροστά στον αδύνατο γίνονται τύραννοι και κακοδργοί. Μά, τον πειό βαρύ χειμώνα έφεραν στην Πατρίδα μας οί άπόγονοί του Κρούμου, οί Βούλγαροι. Παρακολουθούσαν με βουλιμία θηρίων την πρόοδο των γερμανών στην Μακεδονία και ή Θράκη μας και σαν είδαν ότι ό έλληνικός λαός ήταν άοπλος, ήταν σκλάβος έτοιμάσθηκαν να εφαρμόσουν τό άπάνθρωπο σχέδιό τους.

Στους πρώτους αϊώνας του Χριστιανισμού οί έχθροι της πίστεώς μας άφηναν πεινασμένα τά θηρία των άμφιθεάτρων. 'Επειτα ώδηγούσαν στο στίβο τούς Χριστιανούς. Τά θηρία βλέποντάς τους ούρ-

λιαζαν από βουλιμία. 'Ανοιγαν τότε τά σιδερόφρακτα κλουβιά τους και αυτά ώρμούσαν κατεπάνω στους Χριστιανούς και κατεσπάρασσαν τίς σάρκες των.

'Ετσι και οί βούλγαροι περίμεναν. Καί μόλις οί γερμανοί τούς εκάλεσαν να βγούν από τά σιδερόφρακτα σούρα τους, όπου τούς είχε περιορίσει ό ήρωϊσμός των 'Ελλήνων ώρμησαν σαν τίγρεις στην 'Ελληνική Μακεδονία, την Πατρίδα του 'Αριστοτέλους και του Μ. 'Αλεξάνδρου και έπνιξαν κάθε είδος έλευθερίας, έκρεούργησαν τούς αδελφούς μας, άλλους άνάγκασαν να έγκαταλείψουν τον τίμιον Ιβρώτά τους και να εκπατρισοθούν. 'Ελεηλάτησαν τά πάντα. Καί ήταν ή μανία τους τόση για να εκβουλήρουν την Μακεδονία μας και ή δυτική Θράκη μας, ώστε έσβυσαν τίς ελληνικές έπιγραφές από τίς εικόνες των 'Εκκλησιών μας, άκόμη και τίς έπιγραφές από τούς τάφους των Πατέρων μας!..

Καί ανάμεσα σ' αυτή ή βαρucheιμωνιά ό έλληνικός λαός εκάρτεροισ και άγωνιζόταν. Τέσσερα δλόκληρα χρόνια χειμώνας άγριοι. 'Ω! πώς έλαχταρούσε να ίδη την άνοιξη! 'Εκτύπησαν μία μέρα, είνε άλήθεια, οί καμπάνες της έλευθερίας και με βουρκωμένα μάτια ό έλληνικός λαός έβοηολογήσαμε τό θνομα του Θεού. Μά, δέν έπροφτάσαμε να χαρούμε τό σπásiμο των δεσμών μας. Δέν ήρθε ή άνοιξη. Τά μαύρα της σκληριάς σύννεφα δέν έπρόφθασαν να φύγουν από τον έθνικό μας όρίζοντα. 'Ο 'Ελληνικός 'Ηλιος δέν έθέριμανε, δέν έζωογόνησε την έλληνική ψυχή. 'Αμέσως άρχισαν νέα σύννεφα πειό μαύρα να σιβάζονται στον έθνικό μας ούρανό. 'Απόμακρες βροντές άκούονται από τότε άπειλώντας νέα βαρucheιμωνιά για την Πατρίδα μας.

Σε τέτοιες ώρες ήλθατε σεις από τη μακρυνή παντοδύναμη Πατρίδα σας, στη φτώχη μας Πατρίδα, άγαπημένα της 'Αμερικης παιδιά, άθηνα ήλιδόνια για τον ευγνώμονα έλληνικό λαό. Μάς έφέρατε την ελπίση ότι έρχεται ή άνοιξη και για μάς. Στο άντίκρουμά σας άμέσως άνθισε τό χαμόγελο της χαράς στα χείλη μας.

της έπιστημονικής παρατηρήσεως για παρακάτω έρευνα και τελειοποίηση. Γιατί σταθερά ό κινηματογράφος βασίστηκε στην όπτική άδράνεια του άμφιβληστροειδούς, που άδυνατεί να διαχωρίση συδ έπάλληλες έντυπώσεις άν δέν περάση μεταξύ των χρονικό διάστημα 1/20 μέχρι 1/12 του δευτερολέπτου. 'Ωστε άν κινουμένου άντικειμένου τραβηχθούν ειδικά 12—20 φωτογραφίες σ' ένα δευτερόλεπτο και προβληθούν διά μέσου της ειδικής συσκευής με την ίδια ταχύτητα έπαλληλίας, θά δοθή ή έντύπωση στον όφθαλμό ότι βλέπει τούτο σε κατάσταση συνεχούς και φυσικής κινήσεως.

Μετά τον Roget, ό άστρονόμος Herschel με άντιθετική όδδ και μέθοδο κατάληξε στο ίδιο άποτέλεσμα άπ' τό Thaumoptore ως στο Zoetrope. Συνέχεια εργάσθηκε ό 'Αγγλος Ednard Muybridge (1872), που με φωτογραφικές μηχανές άπόδειξε πως για κάποια στιγμή τά τέσσερα πόδια του άλόγου που τρέχει... δέν πατούν στη γη.

Τό 1876 ό Γάλλος Etienne Maray παρουσίασε τό περίφημο φωτογραφικό του «όπλο».

'Αργότερα ό Augustin le Prince με τίς κινηματο—φωτογραφικές του μηχανές τό Celluloid και την gélatine, κατόρθωσε να προβάλη διάφανες πια ταινίες με δικό του προβολέα.

Ταυτόχρονα ό φωτογράφος W. Friese Greene κέρδιζε νομικά δίπλωμα της έυρεσιτεχνίας προβολής ταινιών και την «Πατρότητα» του «έφημερσμένου» πιά «κινηματογράφου», ενώ την ίδια μέρα που κάθε Λονδρέζος σκοτωνόταν δίνοντας τό σελίνο του για τό επικίνδυνο (!) εκείνο θέαμα του Regent Street, άλλος 'Αγγλος ό Robert Paul σε πιδερίωρισμένη παράσταση και σ' άλλη 'Αγγλική πόλι, πρόβελνε άλλη κινηματογραφική ταινία.

Μ' δλ' αυτά ή πρώτη αξιόλογη έπιτυχία παράμενε των αδελφών Lumieres που τούς διαδέχτηκε πάνω μεν στη φιλομταινία ό Georges Melies, πάνω δε στην τελειοποίηση της συσκευής ό Paul & Edison. Πραγματικώτερο όμως κινηματογραφικό Ιστορικό σταθμό, όπως προείπαμε, άποτελεί τό 1915.

Και ό Jympson Harman, χαρακτηρίζει τό έργο του D. W. Griffith—ζή άκόμη—«ή Γέννησι ενός 'Εθνους» που παίχτηκε τό 1915, σαν τό μοναδικό ως τότε «πρόδρομο των ταινιών

πού βλέπομε σήμερα». Μετά τό 1900 εύρίσκομε άπόπειρες συχρονισμού κινηματογράφου—φωνογράφου και ό συνδυασμός πραγματοποιήθηκε άπ' τό 1918—28 με τον 'Ηχητικό—Όμιλλούνα.

Κατά την τελευταία 15ία ή καταπληκτική εξέλιξι μάς έδωσε τό Έγχρωμο και μάλιστα τό άνάγλυφο φίλμ, όπου με την βοηθητική έντύπωση της τρίτης διαστάσεως που δημιουργείται πάνω στη μηχανική προβολή περισσοτέρων του ενός επιπέδων, μάς χαρίζει σιγά σιγά τό περίφημο θέαμα του στερεοσκοπικού κινηματογράφου για τον όποιο άνταγωνίζονται σήμερα οί δύο μεγαλύτερες χώρες 'Αμερική και Ρωσία.

Τό 1945 εκλείσαν τά «50 χρόνια του Κινημφου» με τίς θριαμβευτικές έκπληξεις της «ζης Τέχνης» που έξετέθησαν άπ' τον παγκόσμιο τύπο και την παγκόσμια έκπομπή και όδόνη» δέν αποκλείεται δε καθόλου έντός της πρώτης 5τίας της δευτέρας 50τίας, να συνδυασθή όριστικά τό φίλμ με την νέα έφεύρεσι της τηλεοράσεως ή όποια και κατά τό «Ambiance» (No 43) θεωρείται ότι «άνήκει στο παρόν και δέν είναι καθόλου δύσκολον ά να φαντασθή κανείς μέχρι τούτου σήμερού άνατρέψη τις συνήθειές μας».

Με την καινούργια μορφή του Τηλεκινηματογράφου (Τελέσινεμα) πλέον, θά μπορούμε σε λίγο να παρακολουθούμε φίλμς άπ' την τραπεζάρια μας όταν θά έχωμε άποκτήσει μία συσκευή Radio—Τελέσινεμα και οτίς κινηματοαίθουσες και κινηματομάντρες, δέν θάγαμε πιά να άναζητούμε τίποι' άλλο, εκτός άπ' τό κοσμικό κουτί σομπόλικου στοίχησιό!..

'Ηδη πληροφορίες των τελευταίων ήμερών, αναφέρουν σχετικά ότι, στις 24 π. μηνός 'Ιουλίου στο ύπαίθριο θέατρο του Ρήντζετ Πάρκ του Λονδίνου που παίχθηκε τό γνωστό Σαικσπηρικό άριστοούργημα «'Ονειρο θερινής ιυκτόρας», ή παράσταση μεταδόθηκε στις ειδικές τηλεοπτικές εκπομπές του Ραδιοφωνικού Σταθμού του Λονδίνου.

Στό έρχόμενο : «Τά 9 Ιούριθμα Πλεο - Μειοκτήματα του Κινηματογράφου».

ΓΕΩΡ. ΕΜΜ. ΧΩΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

Καλώς ήλθατε στην 'Ελλάδα μας, άγνωστοί μας φίλοι. 'Ο πολυβασανισμένος, μα τίμιος και καρτερικός και άδάμαστος ελληνικός λαός σας υποδέχεται με άδολο και εδγνώμονα χαρά σαν τὰ χελιδόνια, που φέρνουν τὴν άνοιξη. Καί πιστεύει άκράδαντα ότι γρήγορα με τὴ βοήθειά σας θὰ φύγουν τὰ μαύρα σύννεφα ἀπὸ τὸν ἔθνικό μας οὐρανὸν καὶ ὁ 'Ελληνικός 'Ἡλιος θὰ ἀρχίσῃ καὶ πάλι νὰ θερμαίνῃ καὶ νὰ ζωογονῇ τὴς καρδιές μας. Τὰ άρωματισμένα λουλούδια τῶν άγνῶν ἑλληνικῶν πόθων καὶ συναισθημάτων θὰ πλημμυρίσουν καὶ πάλιν τὴν ὑφῆλιον με τὸ μεθιστικὸν άρώμα τούς καὶ θὰ συνδέσουν τὴν παλιὰ τρισένδοξη ἱστορία τῆς 'Ελλάδος με τὴν καινούργια. Καὶ θὰ τῆς δώσουν τὴ δύναμι νὰ ξαναντικρύσῃ τὸν μεγάλον προορισμόν τῆς. Καὶ θὰ δώσῃ καὶ ἡ 'Ελλάς τὴν βοήθειάν τῆς γιὰ τὴν τελικὴ λύσιν τῶν μεγάλων κοινωνικῶν προβλημάτων, πού 'Αλήθεια άπασχολοῦν ὅλο τὸν κόσμον.

Τὸ ρυθμὸ τὸν ἔδωσε ἤδη ὁ μεγάλος Πρόεδρος σας Φραγκλῖνος Ρούσβελτ, με τὸ ἔννομα τοῦ ὀποίου τιμᾶται ἡ ναυαρχίς σας. 'Όταν ἡ 'Αμερικὴ ἀπεφάσισε νὰ ταχθῇ με τὸ μέρος τῶν συμμάχων καὶ νὰ λάβῃ μέρος στὸν άγῶνα ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τῆς ἀνθρωπότητος, ὁ ἀείμνητος Πρόεδρος Ρούσβελτ ἔξαπέλυσε τὸ μνημειῶδες διάγγελμά του. 'Ανάμεσα στὰ ὑπέροχα λόγια τοῦ ὑπεσχέθη στὴν ἀν-

θρωπότητα ότι «δταν ὁ πόλεμος αὐτὸς τελειώσῃ, τὰ τρία μεγάλα προβλήματα, πού άπασχολοῦν ὅλο τὸν κόσμο, τὰ τῆς στοιχειώδους συντηρήσεως τοῦ ἀνθρώπου, τὸ τῆς νοσηλείας του καὶ τὸ τῆς στέγης θὰ παύσουν νὰ ὑφίστανται». Καὶ ἠλεκτρίσθηκε ὁ κόσμος ὅλος τότε. Κιάνάμεσα σ' αὐτοὺς ὁ 'Ελληνικός λαός ἐπήρε τὴν πρώτη θέσι. 'Ω! Πόσα μάτια τότε ἐβούρκωσαν! Καὶ πόσες εὐχές ἀπὸ τὰ βάθη τῶν καρδιῶν μας ἀνέβησαν πρὸς τὸν οὐρανὸ γιὰ τὸν άκμαῖο ἀμερικανικό λαό! Καὶ περιμένουμε ὅλοι νὰ ἰδοῦμε τὴν πραγματοποιήσει τῶν μεγάλων ὑποσχέσεων τῆς 'Αμερικῆς.

Γιὰ ὅλα αὐτὰ σας εὐγνωμονοῦμε καὶ ὡς μέλη τῆς ἀνθρωπότητος, μα περισσότερο ὡς 'Ελληνες. Δυνατοί σεῖς πρόμαχοι τοῦ δικαίου καὶ τῶν πραγματικῶν, πειθαρχημένων ἐλευθεριῶν τῶν λαῶν, ἐσταθήκατε οἴπλα μας στὴν περὶ κρίσιμες περιστάσεις τῆς ἔθνικῆς μας ζωῆς ἐσπουγγίσατε τὸ δάκρυ μας καὶ ἐτόνωσατε τὸ φρόνημά μας. Προτάσσετε τὰ στήθη σας στὰς δυνάμεις τοῦ σκότους, μα παύσετε καὶ τὴς καρδιές μας, τὴν παντοτεινή μας 'Αγάπῃ, τὴν εὐγνωμοσύνη ὀλοκλήρου τοῦ 'Ελληνικοῦ 'Ἔθνους. Καλῶς ἤλθατε στὴν Πάτριδα μας, άγαπητοί μας φίλοι.

† Ο ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΠΑΝΤΕΛΗΜΩΝ

ΥΣΤΕΡΑ ἀπὸ νέα αὐξηση τῶν τυπογραφικῶν, τὸ **Ξεκίνημα** ἐπιβαρύνθηκε σὲ τέτοιο βαθμὸ, πού νὰ «ποδαῖνῃ πραγματικῶς κατ' ὄρθωμα ἡ ἔκδοσή του, με θυσιάζει ὑπερπηδώντας ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ φύλλο τοῦτο κυκλοφορεῖ σὲ 24 σελίδες. Τὸ ἐρχόμενο ὁμως ἂν καὶ μονὸ ('Οκτωβρίου) θὰ κυκλοφορήσῃ σὲ 32 σελίδες καὶ θ' ἀναπληρώσῃ τὴν ἔλλειψη. 'Ἡ ἐξύρησή μας ἀπ' τὸν ἐρχόμενο μῆνα—με τὴν ἔκδοση διελίων, ἐπικοινωνία προσωπικῆ με τὴς 'Επρχίες καὶ τὸ 'Εξωτερικό—θὰ μᾶς βοηθήσῃ νὰ πετύχουμε τὸ σκοπὸ μας: **Νὰ δώσουμε ἕνα περιοδικὸ στοὺς νέους καὶ στὴς νέες τῆς χώρας μας μὲ ὄνομα Δεκό, πλούσιο, Ἀνώτερο.**

Ζητᾶμε μόνο ἀπ' αὐτοὺς νὰ σταθοῦνε στὸ πλάι μας συναγωνιστῆς ἐνὸς ἑδελογιχοῦ Ἀγῶνα, μιᾶς Σταυροφορίας πού θὰ χτίσῃ ὑστερα ἀπὸ τὸσα ἀρνητικὰ γυρομέματα, μιὰ καινοῦργια 'Ελλάδα, μιὰ ν' Ἐλλάδα τοῦ Χριστοῦ!

Ἡ ΖΩΗ ΕΝ ΤΑΦΩ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1946

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΓΙΑΝΝΗ ΜΠΕΡΑΤΗ: 'Όδοιπορικὸ τοῦ 43. Ἐκδότης Ἰκαρος 1946.

ΠΟΛΛΕΣ φορές μᾶς ἀναγκάζουν τὰ τὰ ἔδαι τὰ βιβλία ν' ανατρέχουμε σὲ κάποια περασμένη ἐποχὴ, ἢ μίαν άσχετὴ σκέψη καὶ πὶδ συχνά, σὴ σὺ γ κ ρ ι σ η. 'Ἐτοι παρνοντας στὰ χέρια τὸ βιβλίον τοῦ κ. Μπεράτη, πολὺ ἀκόμα τ' ἀγγίξω, καὶ ἔρχεται αὐτόματα στὸ νοῦ ἕνα σωρὸ τυπωμένο χαρτί, περῶνε σειρὲς βιβλία, περιοδικὰ πού δὲν ἔφτασαν τὸ δεύτερο φύλλο, λιγὼζωες στροφές καὶ ἔπη, ὀργίλτ καταδικαστικὰ ἄρθρα, ἐπιγράμματα «εἰς μνήμην» ἀδικοσκοτωμένων, σπαραξικάρδια διηγήματα, μυθιοισρήματα ἀκόμα. 'Όλα αὐτὰ σφραγισμένα με τὴν ἐπιπόλαιη γέυση τῆς ἐπικαιρότητας—κυρίως ὅμως με τὸ πάθος τῆς πολιτικῆς. ('Αχ, τέλος πάντων, αὐτὴ ἡ 'Ελληνικὴ πολιτικὴ, ἡ αἰώνια πληγὴ μας, θέλησε νὰ φορέσει τοῦτον τὸν καιρὸ καὶ τὸ προσωπεῖο τῆς Τέχνης, νὰ ἐπέμβει καὶ ἐδῶ). 'Όλα αὐτὰ τὰ ἔντυπα, λοιπόν, συλλογίζομαι, πού ἦταν καταδικασμένα νὰ πεθάνουν πρὶν κυκλοφορήσουν, γιὰ τὴ οἱ ἄνθρωποι πού τάγραψαν δὲν μπόρεσαν νὰ δοῦν κάτω ἀπὸ τὰ γεγονότα, δὲν θέλησαν νὰ παρακολουθήσουν τὴν περιπέτεια τοῦ μέσος ἀνθρώπου. Μίλησαν με μιὰ γρηγορὴ ἀφήγησῃ γιὰ τὸ πῶς ἔπαθαν τὰ ἀτιομα. (Αὐτὰ, δηλαδὴ τὸυ πολλὰ καὶ ἀποτελοῦν τὸ κράτος, ἢ τὴ μάζα). 'Αλλὰ τί ἔπαθαν καὶ τί αἰσιθάνθησαν νὰ τοὺς ἔμεινε ἀδιάφορο. Κύριο ἐλατήριο βέβαια ἦταν ὁ σκοπὸς καὶ τὰ γεγονότα. 'Αλλὰ δταν κι' αὐτὰ δὲν ἐξυπηρετοῦσαν τὸ σκοπὸ, γιὰ τὴ νὰ μὴν τὰ...διαστρέψουμε;

'Απὸ τὸν περασμένο πόλεμο κρατήσαμε δυὸ βιβλία: Τὴν «Ζωὴ ἐν τάφῳ» τοῦ Μυριβήλη καὶ τὸ «Νούμερο» τοῦ Βενέζη. Καὶ τὰ δυὸ εἶναι ἔργα πού θὰ ἐπιζήσουν γιὰ τὴ καθένα με τὸν τρόπο του, ἔχει ὑπερβεί κατὰ πολὺ τὸ λεπτὸ ἐκεῖνο σύνορο, πού χωρίζει τὸ ἔργον Τέχνης ἀπὸ τὴ φιλολογία, τὴ δημοσιογραφία καὶ τὴν προχειρολογία. 'Αλλὰ, κύριως, γιὰ τὸ ἀπὸ μέσα τοὺς ἔβγαϊνε ὁ κόσμος πού θ' ἀκολουθοῦσε. 'Αγγιζες αὐτὰ τὰ βιβλία κι' ἐνωθεες νὰ σὲ περιτρέψῃ ἕνα κύμα ζωῆς, ζωῆς ἀήσυχης, βασιανισμένης. 'Όταν ὁ Μυριβήλης χαϊδεύει ἕνα

λουλουδάκι, πού βγῆκε στὰ χεῖλη τῶν ζωντανῶν τάφων,— ὅπως ἔλεγαν τὰ χασκώματα—, ἢ, δταν ἔχει τὴς εἰπεῖδῃ ἔδωσε μιὰ μαχαίριδ στὸ σκοτάδι σὲ κάποιον άγνωστο ἐχθρὸ, πού μποροῦσε νὰ τοῦ ἀφαιοέσει, κάλλιστα, τὴ δικὴ του ζωὴ, δταν ὁ Βενέζης φτάνῃ κατακόπος στὴ φυλακὴ καὶ δὲ βγάξῃ καμμιὰ λέξη, ἄλλῃ ἀπὸ κείνο τὸ ἀπελιπμένο: «Μητρούλα», δταν κοιμίζει στὸν ὄμο του τὸ «παιδί», τὸ κοριτσάκι τῶν δεκαπέντε χρονῶν, πού θὰ κυλήσει γιὰ πάντα τὴν ἄλλῃ μέρα μέγχι κάποιο περαστικὸ ρυάκι, αὐτὰ τὰ βιβλία παῦουν ν' ἀνήκουν σ' ἕνα ὄνομα καὶ σ' ἕνα ἔθνος. Τὸ «Νούμερο» κι' ἡ «Ζωὴ ἐν τάφῳ» ἐξέφυγαν τὴ δοκιμασία τοῦ χρόνου: πῆραν μαζί τοὺς μιὰ ἐποχὴ καὶ πέρασαν τὰ σύνορα τῆς πατρίδας μας.

'Αραγε νὰ ἦταν ὅλα τοῦτα πού μ' ἔκαναν ἔτσι διατακτικὸ κι' ἀναποφάσιστο νὰ σκίσω τὰ φύλλα τοῦ 'Όδοιπορικοῦ τοῦ κ. Μπεράτη, ἢ μήπως γιὰ τὴν ἔρμεια ἀπ' αὐτὸν τὸ μοῖρο τοῦ βιβλίου, πού θὰ κατὰφερε ν' ἀποθανάτισῃ στὴς σελίδες τοῦ ἕνα μέρος ἀπ' τὴν ἐποχὴ καὶ τὰ γεγονότα πού πέρασαμε, γεγονότα ἀπ' τὰ πὶδ συνταρακτικὰ πού εἶδε ποτὴ ἡ ἀνθρωπότης;

Οἱ πρώτες σελίδες ἀρχίζουν κι' ὅλας νὰ με κατατοπίζουν. 'Ἐχομε φύγει ἀπ' τὸ ἔπος τῆς 'Αλβανίας, τὴν πρώτην ἐντύπωση τῆς σκλαβιάς, τὴν πείνα τοῦ σαρανταένα καὶ βρισκόμαστε στὴν πὶδ σκοτεινὴν περίοδο τῆς κατοχῆς: Τὴν προτομοισία γιὰ τὴν ἀντίσταση, τὰ μουσικὰ φυλλάδια, τὴς ὑποπτες συγκεντρώσεις, τὴν ὀργάνωση τῶν Ἀνταρτικῶν σωμάτων στὰ ἀπρόσιτα 'Ελληνικὰ βουνά. 'Ισα ἴσα, δηλαδὴ, στὸ πὶδ άγνωστο μέρος (γιὰ μᾶς ἔδῳ πού μελναιμε στὴς κατεχόμενες πόλεις) τῆς 'Ελληνικῆς περιπέτειας. 'Αλλὰ τί ἐκπληξῃ ὅμως! 'Ο ἔθελοντῆς πού πάει νὰ πολεμήσει τὸν καταχτητὴ στὰ βουνά, δὲν εἶναι ἄλλος ἀπ' τὸ «μικρὸ Κάρλο» τοῦ Αὐτοτιμωρούμενου. 'Ἐχει περάσει, σὴν μεσοπολεμικὸς ἀστός, ἀπ' τὴς «Στιγμές» (1940) πολέμους, καθὼς μαθαίνουμε ἀπ' τὸ ἴδιο (τὸ ὀδοιπορικὸ) στὴν 'Αλβανία καὶ τῶρα ἐπαναστατεῖ γιὰ νέον περιβάλλον ζωῆς. 'Ο μικρὸς Κάρλος ἔφυγε γιὰ τὸ ἀνταρτικὸ ἀλλὰ ἄλλος γῆρε νὰν τὸ θέλει πῆρε μαζί καὶ τὸν ἑαυτὸ του. Αὐτὸν τὸν ἀνεπιθῶ

μφο φίλο, πριν ακόμα πατήσουμε τα ε-
 λεύτερα χώματα, θα βρει ευκαιρία να
 ερωτευτεί τους μαυρογδάρτες που «παί-
 ζαν καπελλίες» τη γυναίκα που τσίριζε:
 «γρήγορα! γιατί σκοτώνονται! Αχ! Πα-
 ναγιτσα μου!», θα στοχαστεί, θ' αυτοα-
 ναλυθεί, θάν τ'α βρεί όλα «ποιμενικά»,
 θ'α ρεμβάσει:

«Η μέρα πιά ειχε πέσει, κόντευε να
 νυχτώσει κι' οι σάλπιγγες που καλούσαν
 τ'α σκόρπια κοπάδια τους άκουόντου-
 σαν από παντού, μελαγχολικές, παρ' όλο
 τόν χάλκινο ήχο τους. Κάπου πέρα μέσ'
 στον κάμπο κάτι φωτάκια σκόρπια έδω
 κι' έκει άνάψανε και κάτι μακρυνά σκυ-
 λιά γαυγίζουν».

«Ως έδω, όμολογώ, είναι μιá καλή
 πρώτη εντύπωση, μιá έλπιδα. Ο μικρός
 Κάρολος με τό σεισιογραφικό του όπο
 συνειδητό ήταν άπ' τους πιό κατάλλη-
 λους να μ'ας δώσουν αυτό που γυρεύου-
 με τόσον καιρό. Να δούμε όμως κάτ'εφε-
 ρε να μ'ας άφήσει τό βιβλίο που περιμέ-
 ναμε; Ας προχωρήσουμε!

Μετά τόν πρώτο σταθμό άρχίζει μιá
 έπιπονη πορεία μέχρι να φτάσουμε έπι-
 τέλους στο άνταρτικό. Στους ένδιόμε-
 σους σταθμούς γνωρίζουμε την κατά-
 σταση τών Έλληνικών χωριών τούς τύ-
 πους και τό ήθικό τών ανθρώπων τής
 ύπαιθρου κάτω άπ' τή γερμανική κατο-
 χή. Κάπου προβάλλει ένα φευγαλέο
 δράμα, κάπου κάποια δυστυχία, φευγα-
 λία όμως, γιατί βιαζόμαστε, φεύγουμε.
 περπατούμε διαρκώς να φτάσουμε στον
 τόπο που είχαμε τάξει για τέρμα. Τώρα
 τρέχουμε «σαν τρελλοί». Έχουμε πέσει σε
 κάμπο που φλογίζεται «άπ' τό λιωπύρι
 του Καταμεσήμερου» χωρίς τό «παραμι-
 κρότερο δενδράκι για σκιά, χωρίς που-
 θενά νερό». Αλλά πιό κάτω θα συναντή-
 σουμε πάλι χωριό, όπου οι άπρόθυμοι
 κάτοικοί του θα μ'ας περιποιηθούν με
 τό πρωτόγονα μέσα που διαθέτουν. Έδω
 ή παραπέρα θέλουμε κι' έναν οδηγό.

Στόν άλλο σταθμό γυρεύουμε νερό μ'ας
 οδηγούν σ' έναν κουβά! π ί ν ε ι ν ρ ο-
 φούντα όσπερ βοΰν: «Μά τώρα πιά, έδω
 τόσο ψηλά που βρισκόμαστε, μέσ' στα
 έλατα πάλι, όλοι μπήζουμε μιá χαρού-
 μενη φωνή: Η θάλασσα! Νά, κυτάρχε
 έκει κάτω! Πέρα—πέρα μακρυνά εκείνο
 που γυαλίζει άπλωτό και στενό σά μιá
 κόψη σπαθιού κάτω άπ' τόν ήλιο!»

Μά τί διαβάζουμε έπιτέλους; Δέν πρέ-
 πει ν' άμφιβάλλουμε. Διαβάζουμε τή σύγ-
 χρονη «άνάβαση τών μυρίων» του Ξενο-
 φώντα. Αλλά μπρός μας έχουμε έναν
 Ξενοφώντα που πέφτει κάθε πέντε βήμα-
 τα, φοβάται διαρκώς πώς θα πεθάνει και
 φτάνει στο σημείο να μετανοεί άνεπα.

νόρθωτα. Νά γελάσουμε;.. Νά θαυμάσου-
 με. Δέν υπάρχουν πιá Ξενοφώντες στην
 εποχή μας. Υπάρχουν μόνο μικροί Κά-
 ρολοί, που έχουν βαρεθεί να περνάνε
 διαδοχικές ζωές μέσα από χιλιάδες χρό-
 νια κι' έχουν κουραστεί να ψάχνουν ά-
 πάντηση στα βασανιστικά ερωτήματά
 τους. Η εποχή μας είναι διελή κι' αυτό
 είναι, Ισα—Ισα, και τό μεγαλειό της: να
 έξακολουθεί να «έπιμένει να ζει και να
 ντρέπεται». Συγχρόνως όμως είναι και
 τό πλεονέκτημα του βιβλίου του κ. Μπε-
 ράτη Δέν στάθηκε μόνο στα γεγονότα
 που τ'α περνά με άκρα λεπτομέρεια, άλ-
 λά μουντά—δπως τούς άξιζε—σαν ένα
 κακό έφιάλτη σε τρεμουλιαστό πανί κι-
 νηματογράφου. Προσάβησε να κατανοή-
 σει τόν παλιό και τήν άτιμόσφαιρα, για
 τότο τό βιβλίο του δέν θ' άκολουθήσει
 τό προηγούμενα: Ο σύγχρονος Ξενοφών
 δέν καταγράφει μόνο σαν στυλιότας Ι-
 στορικός. Στέκεται και ρωτά:

«Γιατί οι άνθρωποι τραγούθησαν τόν
 Ήλιο; Δέν υπάρχει σκληρότερος, πιό
 άσπλαχνος έχθρός άπ' αυτόν».

Η, μπορεί και στοχάζεται, στην πιό
 κρίσιμη στιγμή:

«Ήταν τόσο περίεργο αυτή τή ζωή που
 τήν είχες άρχισει από μικρό—μικρό παι-
 δάκι θ'α κοβότανε άπότομα έδω, πάνω σ'
 αυτές τις μικρότερες κοτρώνες που τις Ε-
 πιανες, τις μισοχάϊδευες άκόμα με τ'α
 δαχτυλά σου.. Πόσες φορές, πόσες φο-
 ρές είχες άναρωτηθεί, έσύ που ή έννοια
 του θανάτου ήταν ή έμμονη τυραννία
 σου κι' ή βαριά σου σκιά, πόσες φορές
 προσπάθησες να φανταστείς, να προί-
 δεις: τήν τελευταία σου στιγμή και τής
 σκηνοθετούσες κάθε φορά κι' ένα άλλο
 πλαίσιο—και τώρα, νά! τελειώσαν τ'α
 ψέμματα: είναι δίπλα στη Μουτσάρα,
 άνάμεσα Ήπειρο και Θεσσαλία, σκοτω-
 μένος με μιá ριπή, χωρίς ποτέ κανέναν
 να μάθει πώς πέθανες, κι' αυτό τό κορμί
 σου, ποΰσουν τόσο έσύ, να τό καταξε-
 σκίζουν από αύριο τ'α κοράκια».

Αλλά θ'α τελειώσουμε, κάπως, άπό-
 τομα, γιατί και τό Όδοιπορικό—μου ό
 άφηση, τοδλάχιστον, τήν εντύπωση—τε-
 λειώνει άπότομα. Φοβάμαι πώς ό κ.
 Μπεράτης δέν μ'ας έδωσε, σαν σύνολο,
 έκείνο που μ π ο ρ ο υ σ ε να μ'ας δώ-
 σει. Ισως βι ά σ τ η κ ε π ο λ υ να
 τό τυπώσει. Είναι βέβαια τό καλύτερο
 βιβλίο άπ' όσα βγήκανε, όχι όμως έκείνο
 που περιμέναμε και που ε π ρ ε π ε να
 είναι.

ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΕΩΡΓ. ΕΜΜ. ΧΩΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ
 Ο Κινηματογράφος από πολιτι-
 στικής άπόψεως (1946).

ΔΕΝ ΦΑΝΤΑΖΟΜΟΥΝ ποτέ, όταν
 έλεγα μάθημα δίπλα στην έδρα
 τό κρύα χρόνια τής Κατοχής στο
 Δεόντιο ότι θάρχόταν μέρα να
 μιλήσω για βιβλίο του καθηγητού μου.
 Νά όμως που όλα γίνονται.

Ο κ. Γεώργιος Έμμ. Χωριανόπουλος
 —γνωστός κι' από άλλες έπιστημονικές
 και λογοτεχνικές εργασίες του και πα-
 ληός συνεργάτης του Ξ κ ν η μ α τ ο ς
 τ η ς Ν ι ό τ η ς—έξέδωσε τελευ-
 ταία σε μιάν πολυτελή έκδοση για τήν
 εποχή μας, ένα έντελώς πρωτότυπο βι-
 βλίο: «Ο Κινηματογράφος από πολιτι-
 στικής Άπόψεως». Έξετάζει κι' αναλύει
 μέσα σ' αυτό με ντοκουμέντα τήν επί-
 δραση του Κινηματογράφου από μορφω-
 τική, ψυχαγωγική, διδακτική, καλαισθη-
 τική, ήθική κι' άνθρωπιστική άποψη. Μ'ας
 παρουσιάζει γνώμες νέων και μεγαλύ-
 τερων με τούς όποιους μίλησε για τό
 θέμα χρόνια και δίνει τ'α συμπεράσματά
 του σε συσχέτισμό με τις τελευταίες άν-
 τιλήψεις που επικρατούν στην Άμερική
 και στην Εύρώπη για τήν έβδομη Τέχνη.
 Ο κ. Χωριανόπουλος κάνει μερικές δια-
 πιστώσεις και δίνει στατιστικές πολύ έν-
 διαφέρουσες, για τήν κίνηση σ' ώρισμέ-
 να έργα. Έτσι βλέπουμε γι' άλλη μιá
 φορά πώς ή έποχή που συνωσιζόνταν ό
 κόσμος για ν' άπολαύσει.. τ'α καταγώ-
 για πέρασε. Σήμερα προκύπτει—άπό τή
 μέτρηση εισιτηρών!—πώς μόνο έργα με
 περιεχόμενο, άπ' αυτά που εύτυχώς ό
 Άμερικανικός ίδίως κινηματογράφος μ'ας
 χάρισε άφθονα φέτος—Λοχίας Γιόρκ, Τ'α
 πέντε άδέρφια, Άδέσποτα νειάτα, παρα-

κολουθούνται με φανατισμό μπορεί να
 πη κανείς. Τό κοινό έπιζητεί σήμερα κ ά
 τ ι π ο υ ά ν δ έ ν τ ο β ο η δ έ μ έ ν ε ι καθόλου
 Ικανοποιημένο. Κι' ό κ. Χωριανόπουλος
 εύχεται να γίνη άπαρχή με τούς νέους
 άνέμους που πνέουν από τή χώρα που
 κρατάει τήν Έλευθερία τής Εύρώπης
 στα χέρια τής, μι'ας καθάρσης στον κινη-
 ματογράφο. Ζητά να γίνη ή τέχνη αυτή
 παράγων πολιτισμού και ψυχικής έξυ-
 ψωσης, να παρουσιάσει τήν Άλήθεια και
 τήν άρετή με περιβλημά δελεαστικό και
 ν' άποβή διδασκαλείο πιστεμένου άν-
 θρωπισμού και πολιτισμού. Μ'ας βρísκει
 άπόλυτα σύμφωνους ό συγγραφέας του
 βιβλίου αυτό που άληθινα έλπει. Και
 νομίζουμε πώς δέ θ'α πρέπει να ύπάρξει
 νέος και νέα που να μη μελετήσει τό
 βαθύτερο νόημα τής κινηματογραφίας
 έτσι ειδικά που τό θέτει ό κ. Χωριανό-
 πουλος στο τελευταίο βιβλίο του. Οι
 άναγνώστες και άναγνώστριές μας θ'ά-
 χουν τήν ευκαιρία να παρακολουθήσουν
 σε σειρά άρθρων στο «Ξεκίνηση» τό
 π ρ ό β λ η μ α τής Έβδομης Τέχνης
 όπως τίθεται σήμερα, γραμμένο από τόν
 κ. Χ.

— Όσο για μένα, σ'α τελείωσα τό βι-
 βλίο μόρθει μιá σκέψη. Ο κ. Χωριανό-
 πουλος δίνει μιá τέτοια κριτικότητα και
 μιá γνώση μοναδική στο θέμα, που θ'α-
 ταν εύχής έργο ν' άφιερωνεί στην κρι-
 τική του Κινηματογράφου που δέν ύπάρ-
 χει κ α ν ε ι ς. Έτσι με τήν ειδικότητά
 του, και με τις Άρχές του, θ'α μπορού-
 σε να προσφέρει στον τόπο μας πολλά
 και να γίνεi ένας άπ'τούς θεμελιωτές τής
 Κ ι ν η μ α τ ο γ ρ α φ ι κ ή ς Ά ν α -
 γ έ ν ν η σ η ς.

Λ. Φ.

♦ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΤΕΧΝΗΣ ♦

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ. Φύλ-
 λο 2.

— Η επανέκδοση τών Μακεδονικών Γραμ-
 μάτων είναι ένα παρήγορο σημείο. Εύχόμας ε
 μ' όλη μας τήν καρδιά τό εύσυνειδητό αυτό
 έλληνικό περιοδικό να άποτελέσει τό κέντρο
 μι'ας γενικότερης πνευματικής κίνησης που εί-
 ναι τόσο ζωτική και άναγκαία για τή Θεσ)νί-
 κη μας και τή Βόρειο Ελλάδα.

— Οι άπαντήσεις του κ. Π. Σπανδωνίδη
 στην έρευνα τών Μακ. Γραμμάτων, ό πνευμα-
 τικός άνθρωπος και τό μεταπολεμικά προ-
 βλήματα τής Έλλάδος, δείχνουν καθαρά τήν
 ήθική ύπόσταση του Π. Σπανδωνίδη και τόν
 παρουσιάζουν σαν άπ' τούς πρώτους πνευμα-

τικούς άνθρώπους τής Έλλάδας. Απ' τις
 άπαντήσεις του ξεχωρίζουν οι σχετικές με τή
 σχέση Έλληνικής και Εύρωπαϊκής πνευματι-
 κότητας (καταδικάζει τό μιμητισμό που δια-
 κρίνει πολλούς διανοούμενους με άναφορικά
 με τις ευρωπαϊκές σχολές) και για τή νεοε-
 λληνική λογοτεχνία.

— Στο τεύχος ύπάρχουν έκλεκτά κομμάτια
 πεζού λόγου. Ξεχωρίζουν τό «άς ξαναποΰμε
 στον ήθικό μας κόσμο» του κ. Κ. Σνώε και
 τό «Έλληνες και Βούλγαροι» του κ. Ι. Βασ-
 δραβέλλη. Επίσης τ'α ποιήματα καλοδιαλεγ-
 μένα.

— Με δυό λόγια μιá ευγενικά προσπάθεια
 που ύπόσχεται πολλά.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΕΣ ΠΕΝΝΙΕΣ. Αύγουστος 46.

—Μιά συμπληρωτική ιδεολογική προσπάθεια. Μόνο που νομίζουμε πως εφ' όσον πρόκειται για ένα περιοδικό καθαρά χριστιανικό θα πρέπει να κλείνει στις στήλες του περισσότερη μεσιανική μαχητικότητα.

ΚΡΗΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ. Τεύχος 1.

—'Απ' τα Κρητικά Γράμματα, μηνιαία έκδοση λόγου και τέχνης, που πρωτοκυκλοφόρησε τον περασμένο Ιούνιο στο 'Ηράκλειο, ξεχωρίζουμε την αξιόλογη μελέτη του γνωστού λογοτέχνη 'Αρη Δικταίου για το Διονύσιο Σολωμό. 'Ακόμα, εκτός απ' την άλλη διαλεκτή ύλη, μας ικανοποίησε η φωτισμένη μελέτη του Ν. Πλάτωνος, εφόρου αρχαιοτήτων Κρήτης, για την Μινωική γραφή, το ωραίο απόσπασμα απ' την 'Ερωφίλη του Χορτάτζη, και το ποίημα του Α. 'Αλιξίου, γεμάτο πνευμένη πνοή: «Ρούσος Κούνδουρος». Για την κριτική μελέτη του Θρ. Σκαυράκη, ο ασκητισμός και ηθονισμός στη ζωή και το έργο του Καβάφη, θα μιλήσουμε όταν διαβάσουμε και τα υπόλοιπα μέρη.

ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ. Τεύχος 49. 15 Αυγούστου 1946.

Τα «ΕΛΕΥΘΕΡΑ(;) ΓΡΑΜΜΑΤΑ» όπως είπανε πολλές φορές οι εκδότες τους είναι περιοδικό με πατριωτισμό.

'Αλλά καμιά φορά το θράσος σκοντάφτει και το προσωπείο πέφτει. Το 49ο τεύχος φέρνει ημερομηνία 15 Αυγούστου 1946 φαίνεται πως για τα «Ελεύθερα(;) Γράμματα» ή ημέρα αυτή δε λέει τίποτα. Γιατί πως εξηγείται το ότι προτιμούν τον άκαταλαβίστικο Πिकासό ή τη γλυκανάλατη κριτική του Γ. Κοτζιούλα απ' το να αφιερώσουν μια στήλη και για το σύμβολο, την «'Ελλη» μας, που ώδηγησε έναν δόλοκληρο λαό, το λαό τους όπως ισχυρίζονται, σε μια Νίκη, που θα μείνει αιώνια Φωτεινή;

— Στη σελίδα 235 δυό άριστογραμματικά(;) ποιήματα του υπερμοντέρνου ποιητή Γιάννη Ρίτσου, 'Απ' το πρώτο («'Εκ' άμπέλια») κάτι μπροφές να βγάλεις, αν κι' άρχαρχονε κάτι διαμάντια, σαν κι' αυτούς τους στίχους:

μεσ' τη σηλιά του ο γλάρος σου κρε-
[μύει το μαύρο κόνισμα σου
κι' ο πικραμένος άχνιός, σου άσπάζε-
[ται το νύχι του ποδιού σου.

Τό δεύτερο όμως (Σκαλοπάτια) είναι να τραβάς το μαλλιά σου. Είναι αλόσπασμα απ' το ποίημα του Γιάννη Ρίτσου, που θα κυκλοφορήσει σε λίγο - προλάβετε για να μην ξανατληθίη—Ρωμιούσνη. Καυμένη 'Ελλάδα! Ποι κατάντησε, να παίρνει ο καθένας το γλυκό σου όνομα για να ντύνη τις διάφορες άδρες - μάδες - κουκουάρδες του. Νά μερικά δείγματα του μεγαλόπνοου αυτού έργου:

Τό σπίτι, ο δρόμος, ή φραγκοσυκιά,
[τά φλούδια του ήλιου στην άδλη
που τά τσιμπολογάν οι κάττες.

Τί άμαθής που είμαι! Κι' εγώ που νόμιζα
πως μία φορά ξεφλουδίστηκεν ό 'Ηλιος για
σχηματισθή ή Γη.
Και πιά κάτω:

Είναι μία σιγαλιά από άχλάδια που
μεγαλώνουνε κρυφά στα σκέλια του
[καλοκαιριού.

Μιά νύστα από νερό που χαλεύει
[στις ρίζες της χαρουπιάς...

—'Όστε τα άχλάδια μεγαλώνουνε κάτω απ' τα
σκέλια του καλοκαιριού. 'Αλήθεια! Τί άνόστης
διαλογισμού(!)

Κι' ένα άκόμα μαργαριτάρι:

Τό άμυλhto πηγάδι ανεβάζει στο κατα-
[μεσήμερο μία στρογγυλή φωνή από
μαύρο γυαλί κι' από άσπρο άνεμο,

—'Ο Γιάννης Ρίτσος δεν είναι ποιητής. Πώς
μπορούμε όμως να του άρνηθούμε την ιδιό-
τητα του πλασιέ έμετινης;

—'Υπεραμύνονται τα 'Ελεύθερα(;) Γράμματα
του Θράσου Καστανάκη. Είναι γηγένος λογο-
τέχνης κι' άκόμα μεγαλύτερος πατριώτης. Τόν
πατριωτισμό του τον καταλαβαίνει κανένας,
όπως και την εύθυκρία του, από ένα μέρος
του λόγου του στη «Δημοκρατική» συγκέντρω-
ση του Παρισιού, προσφώνηση σ'ό συκοφάν-
τη της 'Ελληνικής πατρίδας Πώλ 'Ελυάρ:

«Είναι δικό μας. Θα μείνη δικό μας. Κανένας
ξένος στρατηγός, κι' αν ονομάζεται Ξέρξης ή
'Ιμπραήμ, Φόν Σιμάνα, Σινιόρε Τζελοζό ή
Γ ζ έ ν ε ρ α λ Σ κ ό μ π υ κανείς δεν μπο-
ρεί να μās το πάρει, ούτε να τό ταπεινώσει
μέσα στην έξανδραποδιστική του λύσσα!» άλ-
λά πριν από λίγες γραμμές μιλάει για τους
«άδιόρθωτους» Βουλγάρους. Ξεχνάει όμως πως
χάρης στην πίεση των ήγετών της πατρίδας
του «κατακτητή» Τζένεραλ Σκόμπυ, και δ υ -
σ τ υ χ ώ ς ο χ ι σ έ κανενός άλλου,
ο νωόν νοσέτο, οι «άδιόρθωτοι» άδελφοί μας(!)
έπαψαν να σαδίζουν πάνω στο κορμί της Θρά-
κης μας. 'Όσο για το «μεγάλος μας λογοτέ-
χνης» είναι άρκετή ή χορευτρια Φελιτσιτά
κι' ή κυρία Μπαγιαράά.

—'Ενα σημείο της μελέτης του Τ. Μουζενί-
δη «ό Σοσιαλιστικός ρεαλισμός στην Τέχνη»:
«Κι' ούτε είναι σωστό να παραδοθούνε ό Σαιξ-
πηρ και ό Μολλιέρος, επειδή δε διάβασαν
ποτέ Μάρξ».

Τί συγκατάβαση που δείχνει ο κύριος αυτός
για τους «άμόρφωτους» (Μαρξιστικά έννοεί-
ται) Σαιξπηρ και Μολλιέρο.

Κι' άλλο ένα σημείο: . . . κι' επειδή άκόμα
ή τέχνη είναι από τα δυνατότερα όπλα για
την ιδεολογική και πολιτική διαπαιδαγώγηση
και τόν τ α ξ ι κ ό ά γ ω ν α . . . Που είναι
όμως ή άνεξαρτησία και ο αυτονομισμός της
τέχνης σας; Α ύ τ ό φ ω ς ο ι λ ο ι π ό ν .

—'Υπάρχει και κάτι το αξιόλογο στο τεύ-
χος. Τό μονόπρακτο του Κ. Κοτζιά «ή Πρω-
τομαγιά του Κουρούτη». Μολονότι ιδεολογικό
χάσμα άγεφύρωτο μās χωρίζει απ' το συγγρα-
φέα θά είμαστε κακόπιστοι αν δεν τονίζαμε
πως είναι ένα άξιοπρόσχετο δημιούργημα. 'Ο
διάλογος σφιχτοδεμένος πια πολλές φορές τό-
σο συγκινητικός. Τά πρόσωπα «της Πρωτο-

μαγιάς του Κουρούτη» άνήκουνε στους ταπει-
νούς και καταφρονημένους. 'Η μίξερια έχει
διαβώσει τη ψυχή τους. Σαρμάζουν γιατί
μόναγα έτσι δίνουν κάποιο τόνο στην πικρή
ζωή που κάνουν. 'Όμως ή άνθρωπιά δεν τους
έχει λείψει κι' όπως φαίνεται κι' απ' τα τε-
λευταία λόγια τους ούτε ή ζωοδότρια έλλίδα.
ΠΕΤΡΟΣ Ν. ΛΙΝΑΡΔΟΣ

= ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΟ ΦΩΣ ΤΗΣ ΡΑΜΠΑΣ =

ΛΥΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ. Βαφτιστι
κ ό ς .

Οι διευθύνοντες το δραματολόγιο της ΕΛΣ
έκάνανε πολύ καλά ανεβάζοντας το Βαφτι-
στικό. 'Ας αφήσουμε τις γκρίνιες τους μερι-
κούς μεγαλόσχημους τεχνοκρίτες που, ξεχνών-
τας πως ξένες όπερέτες έχουν κάνει το θρι-
αμβευτικό γύρο του κόσμου και μάλιστα σταθ-
μύοντας με μεγάλη έπιτυχία σε 'Όπερες που
βρίσκονται πολύ ψηλότερα απ' τη δική μας,
ισχυρίζονται πως δεν ταιριάζει στη μοναδική
κρατική όπερά μας να ανεβάζονται όπερέτες,
έργα δηλαδή «κατώτερου είδους», κι' άς χα-
ρούμε τη γλυκεία μουσική του, το έλληνικό
χρώμα που είναι διάχυτο σ' όλο το έργο, το
χαριτωμένο διάλογο του, που δεν έχει τίποτα
το κοινό με μερικές μεταφράσεις μουσικών
λιμπρέττων, που μοιάζουν με ξαναζεσταμένα
φαγά, τόν πατριωτικό του παλμό, που συγκι-
νει και σήμερα άκόμα, γιατί τά πολεμικά
τραγούδια του Βαφτιστικού που μιλάνε για
λευτεριά και για πατρίδα γίνονται δεκτά σε
κάθε παράσταση με χειροκροτήματα, και τέ-
λος την έπιτυχημένη, σε γενικές γραμμές, έμ-
φάνισή του.

'Η όπερέτα στηρίζεται πάνω στην περιπέ-
τεια που άποφάσισε να ζήσει ο κεντρικός ή-
ρωας του «Βαφτιστικού». Είναι μία περιπέ-
τεια, που άποτελείται από παρεξηγήσεις χαρι-
τωμένες τεχνάσματα διασκευαστικά και σπι-
τόξο διάλογο. Τα νουέττα που έκτελει μ' έπι-
τυχία ο κ. 'Επιτροπάρχης, μ' όλο που ή φωνή
του βρίσκεται στην κατιούσα, μαζί με την κ.
Α. Ζαχαράτου σκορπίζουν τόσο το κέφι όσο
και τη δρσσία Τό λιμπρέττο πλησιάζει τη φάρ-
σα χ ω ρ ί ς χ ο ν τ ρ ο κ ο π ι ά , φ τ η ν ό
π ν ε σ μ α κ α λ σ α χ λ ά ύ π ο ν ο ο ύ .
μ ε ν α . Πρέπει να είναι υπερέφανος ο κ.
Σακελλαρίδης που ένα τέτοιο έλαφρό θέμα τό
περιέβαλε με μία τόσο άρτια μουσική. 'Όλοι
οι καλλιτέχνες κράτησαν περίφημα τους ρό-
λους τους. 'Η κ. Α. Ζαχαράτου, ή δ Γ. 'Αμα-
ξοπούλου κι' ή δ. Α. Ζωγράφου λές κι' ήτα-
νες φτειγαμένες ειδικά για τους ρόλους τους.
—'Ετσι ξανάχρησε ύστερα από 28 δλόκληρα χρό-
νια ή θριαμβευτική «πρώτη» του Παπαϊω-
άννου.

Τά μπαλέτα ήτανε άρτια. Τό τσιγγάνικο
μπαλέτο και σε έκτέλεση και σε έμπνευ-
ση τό καλύτερο απ' τά έπίτα. 'Ο κ. Κλώ-

νης μās έδωσε έπιμελημένες σκηνογραφίες.
'Ιδίως ή πρώτη, προαύλιο ομίκας Ζαχαρούλη,
βρισκότανε τόσο συνταριασμένη με τη γενική
άπόσφαρα του έργου. 'Ο κ. Πφέφφερ, ά-
κρωονιακό λιθάριτόσων άλλων δημιουργιών,
κράτησε με έ λ λ η ν ι κ ή κ α τ α ν ό η σ η
και αίσθημα τη διεύθυνση της όρχήστρας.

ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ. Δ ε θ ά τ α π ά ρ η ς
μ α ζ ι σ ο υ .

Κάποιος Ρόδιος Στωϊκός, που προσάφησε
να ένώση σε μία διδαχή τό κοσμοπολιτικό
ρωμαϊκό πνεύμα της έποχής του και την περι-
βόητη ήθική της Στοάς, είχε πει κάποτε
αφοριστικά: γένιοι όσοι έσσι.

Νομίζω πως πάνω σ' αυτόν τόν αφορισμό,
πλασιωμένο βέβαια απ' τη νοστιοπία τών
πολιτών της ύπερατλαντικής Συμπολιτείας
και στυλιζαρισμένο σύμφωνα με τις άπειρή-
σεις του σύγχρονου άμερικανικού πνεύματος,
στηρίζεται ή κωμωδία τών Χάρτ—Κάουφμαν
που άνέβησε ο θίασος Νέας Σκηνής.

'Η κωμωδία αυτή διασκευάστηκε άπόλυτα
τό θεατή. 'Αλλωστε θά ήτανε μία πραγ-
ματική χροοκοπία για τούς συγγραφείς
(βραβείο Προκίτες) να μόν υπήρχαν δια-
σκευαστικά άπ' όσπτα και πικάντικες σσηνές
τη στιγμή που τό βάθρο του έργου, ο καθέ-
νας κάνει τό κέφι του, τούς δίνει όλες τις
δυνατότητες για τήν οικόδομηση όποιασδή-
ποτε έκκεντρικότητας (πράγμα έξαιρετικά
θελκτικό για τούς άμερικανούς). Μολο-
νότι ήτανε πολύ βαρύ να χαρακτηρισθί
τό έργο ως ρηκό, όμως κάλι δεν είναι μία
κωμωδία με πραγματικό αίσθημα. Πιστεύω
πως ή διαφορά της νοστιοπίας μας απ' την
άμερικανική δικαιολογεί αυτή την άσπη.

Τά πρόσωπα χωρίς να έμφανίζονται σε
φιλοσοφικό σήμα είναι συμπληρωτικά γιατί
τούς λείπει αυτό που άφθονο σε περισσότε-
ρες κωμωδίες: ή χοντροκοπία. Πάντως ή
αόσια είναι μία: δίνεται ή εύκαιρία στο θεατή
να λημονήσει για λίγες ώρες τις στυφές στυ-
μές της ζωής του, χωρίς όμως να προσβάλ-
λεται ή κριτική του άξιοπρέπεια, παρακολου-
θώντας τόσο τα κατορθώματα όσο και τις
λόξες και τά βάσανα της πρωτότυπης αυτής
φαμελιάς Βάντερχοφ.

'Ο κ. Ν. Ζωγράφος κράτησε με μαεστρία
τόν καλοκάγαθο και γεμάτο στωϊκή διάθεση
ρόλο του γέρο — Βάντερχοφ. 'Η κ. Μελίνα

Μερκούρη, συγκροτημένη άλλητινά καλλιτέχνης μās χάρισε μιā πραγματικά δροσερή 'Αλίκη, που όσο κι' αν προστάθησα δε μπόρεσα νά διακρίνω στο παλιμό της επιτέδευση όπως υπεστήριξε κάποιος συνάδελφος.

Όλοι οι άλλοι ήθοιοι τόνισαν εδυνειδητα και με κέφι τούς ρόλους τους.

Ο κ. Ρ. Μόρντο έδωσε τη γνωστή πνοή του στο έργο κι' ο σκηνογράφος κ. Στεφα-

νέλλης έδωσε άλλη μιā απόδειξη του ίκα' νοποιητικού σκηνογραφικού του καταρτισμού.

Με δυο λόγια τὸ συγκρότημα τῆς Νέας Σκηνῆς παρουσίασε μιā φιλότιμη προσπάθεια, πράγμα σπάνιο στις σημερινές κρίσιμες στιγμές του θεάτρου, και σημείωσε μιā νέα αξιοπρόσεχτη επίδοση.

ΠΕΤΡΟΣ Ν. ΛΙΝΑΡΔΟΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

ΑΚΟΥΣΑΜΕ πέντε ακόμα συμφωνικές συναυλίες στο θέατρο 'Ηρώδου του 'Αττικού, με διευθυντές τούς Οικονομίδη, Λυκούδη, Φερήτ 'Αλνάρ και Βαβαγιάννη.

Ο κ. Οικονομίδης μās έδωσε μιā πολύ μέτρια εκτέλεση τῆς Πέμπτης συμφωνίας του Μπετόβεν. Τὸ υπόλοιπο πρόγραμμα ήταν καλύτερο γιατί δεν είχε τις μεγάλες απαιτήσεις τῶν μετοβενικών κολοσσῶν.

Τὸ πρόγραμμα του κ. Λυκούδη αρκετά ενδιαφέρον με τὴν εισαγωγή. «Ο βασιλιάς του 'Υς» του Γαίλο, τὴ θαυμάσια αὐτὴ μουσικὴ σελίδα τὴν εμπνευσμένη ἀπὸ ἕνα παλιὸ θρύλο τῆς Βρετανῆς, τὸ Ρεμβασμὸ τοῦ Λιάλιου ποὺ ἀκούστηκε εὐχάριστα, τὴ χαριτωμένη συμφωνία ἀρ. 11 τοῦ Χαϋδν, και τὸ βαγνερικὸ ἀριστούργημα Πρελούδιο καὶ Θάνατος τῆς 'Ιζόλδης τὴν πιὸ ὠραία ἔρωτικὴ μουσικὴ ποὺ γράφτηκε ποτέ.

Όλα τὰ μεγάλα αὐτὰ ἀριστουργήματα δὲ θὰ πάψουν ποτέ νὰ μās συγκινοῦν, ὅμως δὲν μπορούμε και ν' ἀποκρύψουμε τὴ δίψα ποὺ νιώθουμε γιὰ κάτι καινούργιο, κάτι ποὺ δὲ μās δόθηκε ἀκόμα ἢ εὐκαιρία ν' ἀκούσωμε ἔδω. Οἱ νεώτεροι Γάλλοι συνθέτες ἔχουν ἀποκλεισθεῖ ἐντελῶς ἀπὸ τὰ προγράμματα τῶν συμφωνικῶν συναυλιῶν. Τὶ συμβαίνει; Τεχνικὲς δυσκολίες ἢ προσωπικὲς ἀντιπάθειες με ἀνθρώπους ποὺ οἱ περισσότεροὶ ἔχουν πεθάνει τῶρα και τόσο καιρό;

Κοντὰ στοὺς Γάλλους και τῶσοι ἄλλοι ἀξιόλογοι εὐρωπαῖοι συνθέτες ποὺ θάπρεπε νὰ γνωρίσουμε καλύτερα και ποὺ ἴσως θὰ μās βοηθοῦσαν νὰ βροῦμε κοντὰ τους αὐτὴ τὴν πνευματικὴ και ψυχικὴ ἀναζωογόνηση ποὺ ὄλο ἀναζητᾶμε. Γιατὶ λοιπὸν οἱ μαστροὶ μας μās ἐπιβάλλουν τὰ χυλοπαιγμένα αὐτὰ προγράμματα και δυστυχῶς ὄχι πάντοτε ἀρτία δοσμένα;

Λυπηρὸ εἶναι δε και ἡ ὀρχήστρα παρουσιάζει κάποια κατὰπτωση. Ἐλλειψη νέων στοιχείων, κυρίως στὰ πνευστά. Ἐλλειψη ἴσως ἐνὸς ἐμπυχωτῆ - ἀρχιμουσικοῦ ποὺ θὰ τῆς ἔδινε καινούργιους ἐν-

θουσιασμοὺς και καινούργια δύναμη. Ποὺ ἄλλοι ν' ἀποδώσουμε τὸν ξεπεσμὸ τῆς ὀρχήστρας ποὺ ὄσο πάει γίνεται και πιὸ αἰσθητός;

Στὸν Τοῦρκο ἀρχιμουσικὸ Φερήτ 'Αλνάρ χρειάζονται μόνον ἔπαινοι γιὰ τὴν ἐκτέλεση τῆς πέμπτης συμφωνίας τοῦ Τσαϊκόφσκου ὅπου ἔδειξε τὴ κατανόηση και τὴ μουσικὴ εὐαισθησία. Ἡ σύνθεση τοῦ Φερήτ 'Αλνάρ «Πρελούδιο και δύο Χοροὶ» εἶναι μιā ἐνδιαφέρουσα συμφωνικὴ σελίδα γραμμένη πάνω σὲ ἀνατολιτικὰ μοτίβα. Χειροκροτήθηκε θερμότατά ἀπὸ τὸ ἀθηναϊκὸ κοινὸ ποὺ εἶχε κατακλύσει τὸ θέατρο.

Τὸν Τοῦρκο μαστρο ἀκούσαμε και στὸ ραδιόφωνο ὅπου ἔπαιξε τουρκικὲς συνθέσεις στὸ τουρκικὸ ὄργανο ποὺ λέγεται κανόνι και ποὺ ὁ συμπαθὴς μουσικὸς τὸ χειρίζεται σὰν βιρτουόζος. Ὁ Φερήτ 'Αλνάρ εἶναι μιā ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρουσα μουσικὴ φυσιογνωμία.

Τὴν προτελευταία συμφωνικὴ τῆς σαϊζὸν διηύθυνε ὁ κ. Βαβαγιάννης. Μουσικὸς με βαθειὰ συνείδηση και πλέρια γνώση τῆς ἀποστολῆς του, ὁ κ. Βαβαγιάννης, συνεχίζει τὴν ὠραία παράδοση τοῦ μεγάλου Μητρόπουλου με τὴν ἴδια πάντοτε εὐσυνειδησία, τὴν ἴδια σοβαρότητα και τὴν ἴδια ἀγάπη στὴ δουλειά του. Στὴ μιζέρια ποὺ βασιλεύει γιὰ τὴν ὠρα στὴ μουσικὴ ζωὴ τοῦ τόπου μας πρέπει νὰ θεωροῦμε ἕνα μουσικὸ σὰν τὸν κ. Βαβαγιάννη σμμαντικώτατο κεφάλαιο.

Τὸ πρόγραμμα τῆς περασμένης Δευτέρας εἶχε ἕνα ἔργο τοῦ Arensky, «Βαρυσιὸν σ' ἕνα θέμα τοῦ Τσαϊκόφσκου» ποὺ ἐκτελέσθηκε ἀψογα. Ἀκολουθῆκε τὸ συμφωνικὸ ποίημα τοῦ Λιστ «Τὰ Πρελούδια» (ἀσυγχώρητος ὁ συμπαθὴς μαστρος γι' αὐτὴ τὴν ἐκλογή) και ἡ 'Εβδόμη τοῦ Μπετόβεν ποὺ ἀποδόθηκεν ἐξαιρετά.

Στὸ θέατρο τοῦ 'Ηρώδου ἀρχισαν ἀπὸ τῆς 6 Σεπτεμβρίου οἱ παραστάσεις τοῦ Φιντέλιο τοῦ Μπετόβεν, με τούς ἐκλεκτοὺς καλλιτέχνες Δελένδα, Μολότσο, Ρεμούνδου κ.ά.

A. Λ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΥ ΘΑ ΚΑΝΗ ΤΟ "ΞΕΚΙΝΗΜΑ,"

ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟ

ΕΤΟΙΜΑΖΟΥΜΕ ΣΕΙΡΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ (ΠΟΙΗΤΩΝ ΚΑΙ ΠΕΖΟΓΡΑΦΩΝ) ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΠΟΥ ΘΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΗ ΠΕΡΙ ΤΑ ΤΕΛΗ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ ΕΙΝΑΙ ΤΟΥ:

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

Η ΝΕΑ ΣΕΙΡΑ ΣΚΟΡΠΙΩΝ ΦΥΛΛΩΝ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ.

(Τὸ 1940 ἐξεδόθη ἡ πρώτη σειρά ποὺ κοντεύει νὰ ἐξαντληθῇ. Ἡ Νέα Σειρά ἀποτελούμενη ἀπὸ 10 περίπου τόμους, ἀναμνήσεις ἀ ν ἐ κ δ ο τ ε ς τοῦ Μεγάλου Ποιητῆ δὰ ἐκδοθῇ ἀπὸ τὸ ΞΕΚΙΝΗΜΑ.)

ΠΩΣ ΕΙΔΑ ΤΟ ΠΑΡΙΣΙ

ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΣΕΙΡΑΣ

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΑΣ ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΑΠΟΨΗ Θ' ΑΦΗΣΟΥΝ ΕΠΟΧΗ. ΕΜΦΑΝΗΣΙΣ ΜΟΝΑΔΙΚΗ. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΑΝΩΤΕΡΟ ΠΑΝΤΑ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ. Ἐγγραφῆτε συνδρομηταὶ στὰ γραφεῖα μας.

ΠΕΡΙΜΕΝΕΤΕ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΜΑΣ ΒΙΒΛΙΟ ΠΟΥ ΘΑ ΣΑΣ ΚΑΤΑΤΟΠΙΣΗ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΑ ΑΛΛΑ

